

Iz vsebine: Kjer žene omedlevajo od prahu — Navodila OOSS — Ribiške »trgatve« pa letos ne bo več — Dr. Fran Juriševič: Kmetijska dela v juliju — Dr. Danilo Kuštrin: Breskve so spet ozele, toda... — Josip Gortan: O našem vinarstvu in kletarstvu — Vranduk prebit — Nabrežinci in fizikultura.

Nasilje v Nabrežini razkrinkano

Prokajinski odbor ES prijavil protizakonito zaplembo prostorov nabrežinskih sindikalnih organizacij Svetovni sindikalni zvezi

Pokrajinski odbor ES je poslal te dni Svetovni sindikalni zvezi spomenico, v kateri je obsodil in ožigosal enostransko in protipravno ravnanje anglo-ameriške okupacijske oblasti, ki je malone pred mesecem dni rekvirirala sedež sindikalne organizacije na Nabrežini.

Z delavskim denarjem

Poslopje, ki so imeli v njem svoje ustanove nabrežinski ES, je dejansko delavsko, ki ga je delavstvo v Trstu leta 1911. pravno neoporečno kupilo od nabrežinskega obrtnika Južefa Pertota. Ob sklenitvi kupne pogodbe, po kateri je bilo plačanih za poslopje okrog 23.000 avstrijskih kron, sta bila za pričelni zastopnik sezanskega okraja Rebek in komenski pupilarni sodnik Domini. Le to dni kasneje so nabrežinski delavci s prostovoljnim delom in nemalimi žrtvami poslopje dogradili. Z vseh vidikov je torej jasno, da je poslopje last nabrežinskih delavcev.

Prva fašistična rekvizicija

Da bo pa še bolj pojasnjeno odpravno dejanje anglo-ameriških poverjeniških oblasti, ki ga je mogoče vzporediti le še z enakim dejanjem ob nastanku fašizma, je prav, da je Svetovna sindikalna organizacija obveščena o naslednjem: Spritno pomena, ki so ga dobili na

brežinski kamnolomi zaradi stalnega povpraševanja po nabrežinskem kamnu tako v Avstro-Ogrski kakor v Ameriki in Egiptu, je število delavcev naraščalo, tako da se je v letih pred prvo svetovno vojno povzpelo preko 3000. V omenjenem poslopiju so zato namestili »Okrajno bolniško blagajno za nabrežinske delavce«, ki je bila samostojna in jo je upravljal poseben svet, v katerem so bili domači delavci ter dva zastopnika lastnikov tamkajšnjih kamnolomov. Takrat pa se bili v upravnem svetu še živeči delavci Jožef Marica kot predsednik, Anton Pertor, Jožef Franceschini in Anton Cimadori ter umrla industrijca Anton Radivič in Ivan Caharija.

Ko se je po prvi svetovni vojni fašizem polastil oblasti, se je druhal, ki je bila glavna opora režima, 15. februarja 1923 polastila poslopja. Tistega dne je dr. Jerabek kot sezanski prefekturni komisar zapečatil vrata poslopja in rekviriral vse, kar je bilo v njem. Temu dejanju je bil pričala tudi Karel Fronzi, tedanj komisar okrajne blagajne.

Poslopje je bilo rekvirirano na kar najkrivičnejši in protizakoniti način. Enostavno so ga odvzeli lastnikom ter ga obdržali kot svoj fevd po »pravu« in v dejanju in sicer za ves čas fašistične oblasti prav do trenutka, ko je partizanska vojska končno osvobodila tudi te kraje.

ne iz tl. 1923. Zapisnik pravi, da so Marica, Karel Koren in Marij Antonin; v prisotnosti funkcionarja sezanske kraljeve podprefektore dr. Oskarja Jerabka izročili 17. jun. 1923. Karlu Fronziju in sicer na osnovi kraljevega dekreta z dne 22. decembra 1922, s katerim so bili razpuščeni organi omenjene blagajne in je bila odredjena izročitev vse njene imovine ter registrov:

15.552,35 lir v gotovini, hranilno knjižico Živnostenske banke z zneskom 9.144,80 lire, hranilno knjižico Hranilnice in posojilnice na Nabrežini z zneskom 6357 lir ter hranilno knjižico Tržaških delavskih zadrug z zneskom 34.404,30 lire pa blagajniško knjigo in vse ostale registre, ki so se nanašali na finančno in gospodarsko upravo blagajne. Zapiske so podpisali zgoraj navedeni možje.

Polet delavske mladine

ki ga ne morejo zadržati ne kapitalistični izkoriščevalci ne njih oblastni poverjeniki

Bližnji svetovni mladinski festival je razgibal tudi naše mladinske vrste. Z velikim navdušenjem se je lotila priprav in ravno to nedeljo se je pričela vrsta kulturnih in fizikalnih prireditev tržaškega festivala, ki je že prvega dne pokazala odlične uspehe, ki jih je mladina dosegla na področju strokovnega dela, obče ter umetnostne kulture in tudi športa.

čajo mladinske stavke, ki si je morala z njimi krčiti pot v tovarnah, in odločni nastopi pred oblastmi, ki si je morala z njimi izsiliti prostor na tržaških ulicah in trgih.

Prav ta borba je znova utemeljevala tudi postulate, ki jih je postavil izvršni odbor Komunistične mladinske zveze v svojem programu za sporazum s socialistično mladino, ki naj postane prvi temeljni kamen za

Mladinska razstava pri Enotnih sindikatih

Preteklo je le kratek mesec dni, odkar je tržaška mladina zastavila svoje sile in se pripravila na svoj festival. Bilo bi skoraj čudno, ko bi ji delo steklo gladko izpod rok. V zadnjih dveh letih si je poleg vseh drugih ljudskih organizacij tudi sama nabrala grenkih izkušenj, da ji pot v življenje in k napredku pod sedanjimi pogoji in ta čas vladajočim režimom ni postlana s cvetjem.

Pripravila se je tudi na to. Po tovarnah in podjetjih so mladinci z vso skrbnostjo izdelovali celo vrsto razstavnih predmetov, se družili in pripravljali na festival, naleteli so na ozkosrčno in mrzlo nasprotstvo svojih delodajalcev, ki so jim postavljali na pot vse mogoče ovire. A so jih premagali. In z nič manjšo vztrajnostjo so premagali tudi izmikanje in zavlačevanje onih, ki jim je poverjena oblast, da čuvajo protiljudske in tudi protimladinske interese zakrknjenih izkoriščevalcev. Tržaška mladina se je morala poleg dela in žrtvovanja za festival, v katerem ni prav nič zastajala za mladino v svobodnih deželah, še dejansko boriti za pravico, da pred svetom pokaže svoje znanje in svoje sile. O tem zgovorno pri-

tesno sodelovanje vseh tržaških mladih ljudi. Utemeljila je pravico mladine, da aktivno poveže vse javno in politično življenje na našem ozemlju, utemeljila potrebo odgovarjajoče izobrazbe, socialne zaščite, socialnih reform in v zvezi z vsem namerano zadržanim razvojem mladine tudi nujnost, da se odpravijo brezpo-

Mezdna pogajanja

Pogajanja za novo ureditev delovnih pogojev in za mezde, ki bodo kolikor toliko v skladu s sedanjo draginjo, se nadaljujejo. Ze pred dobrimi 14. dnevi je OOSS konkretno zahteval nove draginjske doklade in terjal predujme na račun pričakovanega povišanja mezd.

Zastopniki industrijcev zaenkrat ne kažejo namena, da bi načelno pristali na spremembo osnovnih plač, kolikor ne bi šlo zgolj za njih izenačenje in so pripravljene pogajati se glede doklad. Spočetka so ponudili doklade po 366 lir dnevno, nato so popustili in sedaj so razgovori okrog številke 470. Hkratu OOSS neomajno vztraja pri zahtevi, da se z obojimi ukrepi zavezi nadaljne naraščanje dragi-

Val protestov

zaradi svojevoljnega odpuščanja slovenskih učiteljev

Svojevollni odpust 13 slovenskih učiteljev je izzval po vsem mestu in okolici ogorčene proteste prebivalstva. Na ZVU so v poslednjih dneh deževali protesti z vseh strani, od Sv. Alojzija in Sv. Justa, od nameščencev v bolnicah in delavcev po tovarnah, od mestnih nameščencev do prebivalcev na Skorklji in po ostalih mestnih okrajih.

Protestiral je tudi šolski OSS,

selnost in pospešji obnova, da se ostvari materialno izenačenje obeh spolov, da se reformira vse šolstvo v duhu tesnega sodelovanja vzgojnikov in staršev, da se uredi knjižnice in čitalnice, ustanovijo gledališča in umetnostni zavodi, omogoči športno izživljanje vseh tržaških mladincev in mladink. Prav iz mladinskega festivala bodo izšli najboljši mladinci, ki bodo na vseh področjih poroki mladinskega razvojnega poleta v duhu načel Svetovne demokratične mladinske zveze.

V nedeljo so bile v okviru festivala otvorjene tri mladinske razstave: pri Kraljčju, Enotnih sindikatih in v Tomažičevem krožku. Umetnostna razstava pri Kraljčju je odkrila v Klavdiju Črnogoju slikarja, ki bo prav kmalu dosegel priznanje resničnega umetnika. In nič kaj ne zaostajajo za njim Lucijan Parovel in Jože Ferluga. Na razstavi niso bili osamljeni. Razen njihovih so bila razstavljena še dela nadaljnjih 16 mladincev. V Tomažičevem krožku so bila na razstavi dela skrbno izbranih predmetov tovarniške mladine. Pri ES je lepa razstava slik in podatkov izpričala velik obseg vsega mladinskega gibanja. Poleg tega se je zvrstila v nedeljo še cela vrsta nogometnih, kolesarskih, plavalnih, stafetnih, košarskih in šahovskih prireditev. Na Opčinah in v Rocolu so tekmovali posebne igralske skupine v gledališki umetnosti. Tako se bo razvijal tržaški mladinski festival še ves teden.

Ze prve kulturne in športne manifestacije pa so porok, da mladinci, ki si bodo izvojevali s svojim delom in znanjem pot v Prago, tudi ne bodo zatajili slovesa in imena tržaških demokratičnih ljudskih sil.

Druga fašistična rekvizicija

Dne 26. maja t. l. pa je tržaški guverner odredil Slovensko-italijansko antifašistični uniji, ki je našla svoje prostore v tej stavbi, ki je poslala po osvoboditvi »Delavski dom«, naj se iz nje umakne, tako da bodo prostori do 1. junija t. l. ob 10. uri izpraznjeni. Odredba je še zagrozila, da bodo anglo-ameriške okupacijske oblasti že kaj primerne ukrenile, če ukaz ne bo izpolnjen.

Protizakonito dejanje, ki je močno spominjalo na ono prejšnje, je izzvalo ogorčenje prebivalstva, ki je zato v mnogih resolucijah protestiralo pri omenjeni oblasti, toda doslej vsi protesti niso prav nič hasnili.

Zanje pogodbe ne veljajo

V nabrežinskem delavskem domu je bil tudi okrajni sedež ES, ki so sklenili z upravo Bolniške blagajne v Trstu, kateri je pripadlo poslopje po fašistični rekviziciji l. 1925, redno najemniško pogodbo in ji plačevali za svoje prostore vsako leto naprej po 900 lir.

Pri nabrežinskem guvernerju je bila posebna delavska delegacija, ki mu je predložila zakonito veljavo z bolniško blagajno sklenjene pogodbe, toda guverner ji je odgovoril, da zanj pogodba nima nobene veljave, ker ni bila ob svojem času prijavljena stanovanjskemu uradu. (Treba je vedeti, da takega urada v Nabrežini tedaj sploh ni bilo). Guverner se je še poslužil običajnega vračanja odgovornosti na druge in je delegaciji svetoval, naj se odpravi h

guvernerju v Trzic. Od tam pa je prišel odgovor, s katerim so odpoved prostorov odložili za 5 dni, tako da je bilo treba izprazniti prostore do 6 junija.

Okrajni odbor ES je bil ogorčen nad takim povsem nerazumljivim in protidemokratičnim ukrepom, pa je poslal okupacijskim oblastem protestno resolucijo, v kateri je ožigosal krivično dejanje, spritno katerega je bila ljudska organizacija, ki je zastopala interese 2800 nabrežinskih delavcev ob svoje prostore.

Delavci vseh podjetij so torej 4. junija t. l. v znamenje solidarnosti nastopili protestno stavko, ki je trajala od 10. ure do 10.30 in so poslale anglo-ameriškim okupacijskim oblastem nadaljnje protestne resolucije.

Kljub temu pa se je osovražena fašistična rekvizicija iz l. 1923, sedaj 5. junija ponovila in vrata poslopja so bila drugič zapečateni, hkratu pa je bilo zaplenjeno tudi vse, kar je bilo v stavbi.

Pokrajinski odbor ES poziva Svetovno sindikalno zvezo, ki so ES v njej včlanjeni, da ukrene, kar se ji zdi najprimernejše, da bodo spoštovane pravice delavcev nasproti takim ponovnim dejanjem čisto fašističnega kova.

Kako so fašisti uzakonili svoj rop

Spomenici je pokrajinski odbor ES priložil zapisnik o zaplembi imetja nabrežinske okrajne bolniške blagaj-

Takole obnavljajo na Krasu

Na majhnem trgu na spodnjem koncu vasi je stala belo pogrnfena miza. Za njo župnik v belem ko-
retlju, poleg njega mežnar s škro-
pilnico. Na mizi je ležal sveženj
ključev, ki so si bili med seboj ze-
lo podobni. Danes bodo na slove-
sen način izročili ključne popravilne-
nih hiš 25 hišnim gospodarjem..

Milosni gospod guverner 25 obnovljenih hiš

Po cesti od Trsta so se prikazali
avtomobili. »Sedaj grede, evo jih«,
je završalo med ljudmi, ki so stali
na levo in desno od mize, tako da
so z njo tvorili pravokoten prostor,
ki je bil na spodnjem koncu od-
prt. Deklica v belem krilcu je za-
trepetala od razburjenja in v du-
hu še enkrat ponovila naučene be-
sede, s katerimi naj bi pozdravila
tujega oblastnika.

»Guverner«, kakor se je mogočo-
no imenoval ameriški oficir začasne
vojaške vlade, je zlezal iz svojega
avtomobila; obkrožil ga je roj niž-
jih častnikov in novinarjev. Gu-
verner se je smehtal. Njegov smeht-
ljal je bil očetovsko pokroviteljski,
kakor se pač spodobi za mogočnega
gospoda, kadar se poniža med
preprosto ljudstvo, da bi mu bil
milosčino. Prav tako so se menda
smehtale pred stoletji grajske go-
spodične, ko so obiskovale bolnike,
ki so jih malo prej njihovi valpti
pretepli.

Župnik je v slovenščini izrekel
dobrodoljšico in pozval guvernerja,
naj bi popravil še ostale porušene
hiše. Saj je bilo v vasi še mnogo
podrtih hiš in vsi so enako potrebni,
vsi so se borili za svobodo in
zmago zaveznikov.

Tolmač je sproti prevajal v an-
glesiščino. Guverner je kimal. De-
klici, ki ga je pozdravila v imenu
šolskih otrok in mu dala šop cvet-
ja, je podal roko. Nato je sprego-
voril in dejal, da obžaluje, ker ne
bodo več dolgo ostali v teh krajih,
da bi mogli popraviti še ostale hi-
še.

Zupan, še mladi mož z odločnim
in bistrim izrazom na obrazu, ga
je začudeno pogledal. »Zakaj ste
pa tako pozno začeli? Dve leti ste
že tukaj in več, pa ste šele zadnje
mesece začeli popravljati naše po-
rušene domove. Seveda, sedaj bi
pa radi še ostali tukaj, ker se vam
prav dobro godi,« si je mislil žu-
ban, rekel pa nič.

Za 30 milijonov v 7 mesecih

Zastopnik podjetja je razlagal:
»V sedmih mesecih smo obnovili
25 hiš in porabili za obnovo 30
milijonov lir.«

Trideset milijonov za 25 hiš! To
pa morajo biti kar čedni domovi!
Peljali so goste v eno obnovljenih
hiš, ki je bila najboljše popravljena.
Saj je staro pravilo, da je treba
pokazati, kar je najboljši. —
Zidovi so stari. Nove so strehe,
okna in vrata. Stare hiše so imele
dvojnje oknice, obnovljene imajo sa-
mo ene in ko bo pozimi pihala
burja... Pa kaj bi to! Sedaj je
poletje in ni burje. Pozimi pa go-
spodov ne bo več tuka, ampak se
bodo gledi daleč nekje za morjem
v solidno zgrajenih hišah.

Na tleh je cement. »To je bolj
trebno,« je kot v posmeh pripom-
nil nekdo. Poleg hiše so štrleli proti
nebu razdrti zidovi svinjaka in
hleva.

»Ali gospodarskih poslopij ne bo-
ste popravljali?«

»Za to ni dovolj denarja in ne
časa. Dovolj je, da imajo ljudje
strepo nad seboj. Ostalo bodo že
nami pozneje popravili.«

Tako torej! Živina naj pogine in
ljudje naj zbolijo v površno po-
pravljjenih hišah.

Grad nad vasjo

»In vendar so rekli, da so potro-
šili trideset milijonov za obnovo,«
je modroval možakar srednjih let.
»Za tako vsoto bi lahko napravili
mnogo več in bolje. Ponekod so
pokrili streho s starimi koriti in bo
že prvo leto puščala. Stedilniki so
tudi kar se da enostavno zidani iz
opeke in starega železa. Pri sosed-
u sta dva delavca stavila pod v-
šenim prostor tri tedne. Midva s
sinom bi ga postavila v tih dneh.
Pa bi bil boljši od njihovega, ki

ima že sedaj za prst široke špra-
nje med deskami.«

»Moj mož je bil v Nemčiji tri
leta in sin je bil pri partizanih,
pa nam nočejo obnoviti hiše. Pač
pa so tam gori napravili vse v naj-
lepšem redu,« je pokazala žena z
roko za breg za vasjo, kjer se je
šopirila obnovljena, gradu podoba-
na hiša in se svetila v jutranjem
soncu.

»Čigava pa je tista hiša?«
»To je grad gospodov C. Stara
italijanska plemiška družina nekje
od Benetk. Za časa Avstrije so ži-
veli na Dunaju in uživali razne pri-
vilegije. Tudi sedaj jih uživajo. S
podjetnikom, ki obnavlja, so v naj-
boljših stikih in zato so jim tudi
vse obnovili. Mi, ki smo revni, kaj
takega ne zmoremo. Zato pa je
naša hiša še sedaj porušena.«

Zakaj so se borili?

»Ne bodite hudi, mati! Ne bomo
prosilili milosčine in si bomo sami
obnovili naš dom, kakor si ga sami
obnavljajo naši bratje onstran
Morganovega plota,« jo je tolažil
sin-partizan.

»In vendar, ko je bila še borba,
so nam trobili po radiu: Bijte se
z okupatorjem! Nič zato, če vam
požgejo domove. Zgradili vam bo-
mo nove, ki bodo lepši in večji od
starih.«

»To je bilo takrat, ko so nas po-
trebovali,« je trpko pripomnil drug
možakar. »Sedaj pa jim nismo več
potrebni. Morda smo jim celo v na-
potje.«

Guverner se je z družbo vrnil od
zakuske v gradu. Mimogrede je po-
mahal z roko in se znova nasmeht-
nil, kakor bi hotel reči: »Vidite,
kakšna čast! Sam sem prišel med
vas in hiše sem vam obnovil.«
Ostali častniki in gostje so tudi
posedli v avtomobile in se odpe-
ljali nazaj proti mestu.

Vaščani so ostali sami s svojimi
pol podrtimi in pol obnovljenimi
hišami. V vasi je zopet zavladał
globok mir.

I. M.

Obnovljena centrala Delavskih zadrug

Centralni sedež Delavskih za-
drug leži v predelu mesta, ki je
bil med najbolj prizadetimi po
bombardiranju v februarju 1. 1945,
pri Sv. Andreju. Na razmeroma

majhen prostor je padlo kakih 40
velikih bomb, ki so temeljito po-
škodovale stavbe, kjer so bili ur-
adi in skladišča ter vmesna dvo-
rišča z železniškim tirom. Skoda
je znašala na desetine milijonov.

Po vojni so se Delavske zadru-
ge takoj lotile obnove in za ne-
deljo 29. junija je vodstvo povabi-
lo svoje ustanovne članke iz l.
1903, predstavnike oblasti in no-
vinarje, da si ogledajo opravljeno
delo. Nedvomno je to delo velik
uspeh vodstva pa tudi uslužben-
cev, ki so se takoj lotili obnove,
ne da bi čakali, kdaj bodo lahko
zasedli svoja nekdanja mesta.

Povabljeni gostje so si posebno
natančno ogledali veliko avtomat-
sko pekarno, ki je bombe po na-
ključju niso razdejale; vendar
dolgo časa ni mogla obratovati,
ker so bili uničeni vsi vodi za e-
lektrično in vodo.

Dr. Timeus in tov. Ferjančič
sta ob tej priliki apelirala na tisk,
naj tudi na tem področju deluje
v smeri medsebojnega pomirje-
nja.

Sindikati v naprednih deželah

Novi napredni demokratični re-
žimi, ki vladajo v nekaterih drža-
vah Evrope — na Poljskem, v Ju-
goslaviji, Bolgariji, Albaniji, Češko-
slovaški, Rumuniji — ustvarjajo
navdve povoljne pogoje za razvoj
politične aktivnosti ljudskih mno-
žic. Pojavile so se nove oblike
družbenega življenja in nova vse-
bina tistih oblik, ki so že prej ob-
stojale. Vloga sindikalnega giba-
nja v družbeno-političnem življenju
teh držav se je znatno spremenila,
prav tako tudi načini sindikalne
delavnosti.

V Jugoslaviji je n. pr. 26 sin-
dikатов (železničarjev, tekstilcev,
kovinarjev, rudarjev in drugih). Ti
sindikati imajo svoj center, »Enot-
ne sindikate Jugoslavije«. Na Češko-
slovaškem združuje Centralni
svet notnih sindikatov 21 proiz-
vodnih sindikatov. V Bolgariji po-
vezujejo sindikati 32 zvez v okvi-
ru Splošne delavske sindikalne zve-
ze. Na Poljskem je 38 sindikatov,

katere vodi Centralna sindikalna
komisija.

Po demokratičnih načelih

V osvobojenih državah Vzhodne
Evrope slonijo sindikati od vrha
do tal na demokratičnih načelih.
Njihove voditelje — od tovarni-
ških sindikalnih uprav do osrednje
uprave in vodilnega organa sindi-
kalne enotnosti — volijo na podlagi
najširše demokracije. V naprednih
državah takozvane zapadne demo-
kracije (zlasti v Zedinjenih drža-
vah Severne Amerike) pa vodi re-
akcija odprto ofenzivo proti delav-
cem ter jemlje zaposlenim še tisto
malo pravice, ki so jih dosegli po
desetletjih trdovratne borbe. Pri
vsem tem so oblasti na strani ka-
pitalističnih monopolov, često pa
se uspehi reakcionarjev v napadih
na delavsko gibanje krijejo z za-
koni in odredbami.

Poglavitna skrb demokratičnih

Ribiške trgatve pa letos ne bo

Dognanje starega Bruža in njegovih tovarišev

Ribiška posadka enega izmed še-
stih motornih čolnov, ki jih imajo
Križani, je bilo tisto jutro še v
portliču. Preko pregrade, ki ga ob-
kroža v kamenitem loku, je bila
razpeta ogromna ribiška mreža.
Njeni robovi so segali čez školje
in plutovinasti konci so se pozibi-
bavali na valovih, ki so se lomili
ob izpranih čerih. Ribiči so se
zbrali okoli svojega starešine, ki jim
je še vedno drugoval, čeprav je no-
sil na plečih že sedem križev. Po-
gled mu je bil uprt v šivanko, s
katero je krpal veliko luknjo. Za-
zijala je v mreži po zadnjem lovu.

boš z nami prigriznila, ko nam
prinesejo iz vasi jedačo,« mi je od-
vrnil na moj pozdrav nekdo izmed
njih. Iz pogovora sem potem raz-
brala, da njegova beseda nekaj ve-
lja in da ga kličejo za Toneta
Zgrado. Tu pa tam je kaj dodal in
izpopolnil pripovedovanje starega
Bruža, ki je za tisti čas odložil ši-
vanko, se oziral zday v enega zday
v drugega, kot da bi iskal v njho-
vem nemem pritrjevanju potrdila
za to, kar bo povedal v imenu vseh.

tisoč, pa tudi taki, ko služimo
samo pet. Lovimo le dvajset dni
v mesecu. V mesečini ni lova. Ne-
vihte in nesreče, ko se pretrga
mreža in smo ob ves lov, nam tu-
di odjedo marsikateri dan. Stro-
ški pa so vsako noč isti, pet do
šest tisoč lir za bencin, za petro-
lej, za mrežice v svetilkah, ki jih
pregori pet do šest na večer in
stane vsaka štiri sto lir. K temu
pa še nizka cena rib, stroški na
trgu in obinski davek, same stva-
ri, ki jih moramo plačati v goto-
vini. Mastni dobički naših žuljev
gredo v žepu velikih trgovcev, ki
posredujejo med nami in prodaj-
jalci. Prav tako delajo z nami, kot
pravi naš slovenski pregovor, da
»velike ribe žro male ribe.«

Pijavke na ribjem trgu

»Odkar sem se rodil, sem na
morju in razumljivo je, da sem
veliko več doživel od njih, ki so
sredi poti ali pa so jo komaj pri-
čeli. Ribiški kruh je bil vedno gre-
nak, to ve tudi Kinjaco, ki je pri-
šel nekaj let za menoj. Sedaj, ko
bi bil lahko slajši, je ostal tak,
kakor je bil, po krivdi tistih, ki
krivično odločajo. Razlika med le-
ti, ko sem začel ribariti, je ena
sama. Takrat smo morali veslati
po štiri, pet ur in več. Vode je
steklo iz nas več, kot smo je izpi-
li. Jadra in motorni čolni so pri-
šli pozneje in nam olajšali naše
delo, vendar je v našem pristanu
še veliko barkač na vesla in se
isti trud po malem še vedno nada-
ljuje.

Rešili bi se ga edino s tem, da
bi ustanovili zadruco, a zadruco
je težko ustanoviti, ker v Trstu
ni pravice. Ob osvoboditvi smo
imeli že domenjeno in prišlo bi do
njene ustanovitve, če bi ne bilo
tako, kot je, in če bi se na ribji
trg ne povrnili fašizem, takšen,
kakršen je bil vsa prejšnja leta.
Na ribjem trgu še vedno gos-
poduje isti komisar, zagrižen fašist,
ki je ob osvoboditvi bežal iz Tr-
sta. Pozneje pa se je vrnil, ker
se mu pod zavezniški itak ne mo-
re nič zgoditi. Oni ščitijo njega
in prodajalce, ki so tedaj prav
tako bežali kakor on in so se prav
tako vrnili. Polni so zlata, mi pa
smo zlomljeni od dela.

Ce naredimo račun preko vse-
ga, vidimo, da je naš mesečni za-
sluzek tolikšen, kolikršen je za-
sluzek industrijskega delavca —
dvanajst tisoč lir na mesec, ker
so meseci, ko zaslužimo dvajset

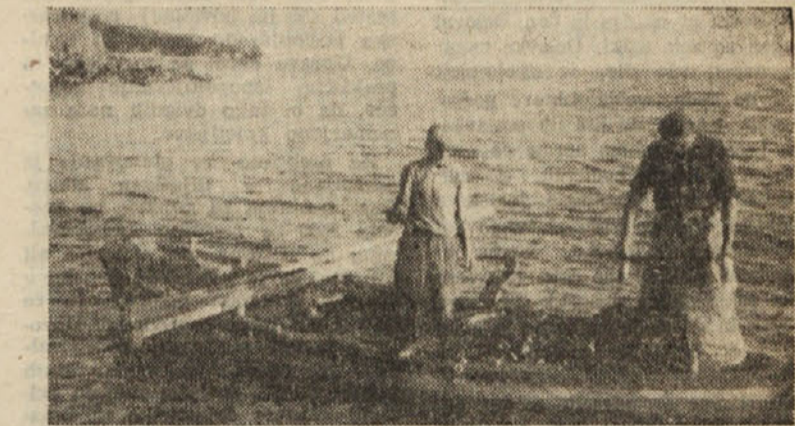
Ko bi se tune vrnile

Odkašljal se je, izpljunil slino
in nadaljeval: »Zday lovimo sar-
dele, ki bodo tja do oktobra, več-
sih tudi do novembra; potem pride-
do na vrsto sardoni in druge
ribe. Najlepši je lov na tune, a po
tej vojni ga je bore malo. Pre-
podile so jih mine in menda bo
trajalo še kakšno leto, da se bodo
vrnile. Našo ribiško trgatve nam
je požrla vojna in še nekaj let je
gotovo ne bomo slavili. Lov na
tune je velik praznik, ki mu pri-
stovuje vsa vas. Ko stražarji vrh
hriba zavpijejo, da se bližajo oba-
li, vržemo ribiči mrežo v vodo in
tri ure pozneje je polna, da jo
stežka privlečemo na kopno. Vsako
dobi za nagrado kos tuninega
mesa. Zvečer je potem vedno
veselo.«

Roko je iztegnil, da bi mi po-
kazal na rtič, onkraj katerega se
izliva v morje rokav Timava.

»Ob njenem ustju so spravljene
ladje, ki jih rabimo samo za lov
na tune. Sedaj imamo z njimi le
delo, toda vse to bi bilo lahko, ne
bi nas trlo, če bi imeli tukaj Jugo-
slavijo, ker le ona bi pravično ure-
dila našo stvar.«

Ko je končal, se je sonce že
dvignilo in obsjalo vso morsko
gladino. Obrzi ribičev so bili v
njem še bolj opaljeni in zdelo se
mi je, da se prav malo razlikujejo
od obraza starega Bruža. Prav vse
je naporno življenje že zazna-
movalo.

režimov je dviganje življenjskih ravni
delavcev. Po drugi strani pa se
zaradi nacionalizacije težke in
znatnega dela srednje industrije,
prevoznih sredstev, bank, prav tako
kakor zaradi likvidacije raz-
reda veleposestnikov v vlogi poslo-
davcev pojavljajo ljudske oblasti,
ki upravljajo nacionalizirana pod-
jetja. Na Češkoslovaškem je prešlo
v državno last 70% vse industrije
(po številu zaposlenih delavcev).
V Jugoslaviji je odstotek še večji.

Po tem takem so nastali povsem
drugačni odnosi med državo in sin-
dikati. Nespravljiva nasprotja in
večna borba so odstopila mesto
sodelovanja z nalogo, da se dose-
žejo skupni cilji.

Stebri načrtnega gospodarstva

Pod vlado ljudskih oblasti so de-
lavci zainteresirani, da ustvarijo
čimprej novo gospodarsko podla-
go, ki bo jamčila nacionalno ne-
odvisnost njihove države kakor
tudi izvor ljudske blaginje. Zato so
se delavci v množicah odzvali po-
zivju sindikatov, da zastavijo vse
svoje sile in sposobnosti za izpol-
nitev petletnega načrta gospodar-

skega razvoja Jugoslavije, dvelet-
nega gospodarskega načrta v Češko-
slovaški, dveletnega načrta v
Bolgariji in triletnega načrta na
Poljskem. »Teden obnove ceste«
in kampanja »Mesto — vas« v Jugo-
slaviji, vsestransko tekmovanje de-
lavcev in Bolgariji, množično pro-
stovoljno delo pri obnovi hiš in
tvornic, kampanja za pridobitev za-
padnih dežel na Poljskem — vse to
so značilne črte sodobnega življe-
nja narodov, ki so čvrsto stopili na
pot demokratičnega razvoja.

Primeri novih oblik delovanja
sindikатов so množične kampanje
delavcev in kmetov, ki so jih sami
organizirali. V Bolgariji so na pr.
sindikati lani organizirali 14.238
kulturno-delovnih brigad, sestavljen-
ih iz profesoristov, zdravnikov,
žinnozdravnikov, krojačev, pravni-
kov, igralcev in glazbenikov. Te
brigade so šteje 1.370.000 ljudi, ki
so več deset tisočkrat obiskale po-
deželje. Lani je bila v Jugoslaviji
izvedena analogna kampanja »Me-
sto in vas«. Samo v Beogradu so
osnovali 77 brigad, ki so 470 krat
obiskale podeželje ter popravile
nad 81 tisoč kosov poljedelskega
orodja. Delovna vzajemna pomoč
je močna vez za jačanje tovarištva
med delavcem in kmetom.

Zgledni napredek Obdelovalne zadruge v Podragi na Vipavskem

V lanskem novembru so ustanovili v Podragi na Vipavskem kmetijsko obdelovalno zadrugo. V njej so se združili vsi napredni kmetje iz Podrage in neposredne okolice. Večinoma so bili to mali posestniki, ki so bili svoje čase najhujše izkoriščani. V okviru so združili malone vsa svoja zemljišča in vse kmetijsko orodje. Pridržali so si le hiše in po 2000 kv. m zemlje okrog njih. Zadruga razpolaga sedaj s 100 ha zemlje, traktorjem, dvema kosilkama, sejalnicama, mlatnico in drugim kmetijskim orodjem. Letos spomladi se je vanjo vključil še neki napredni kmet in se je združena posest tako povečala za nekaj hektarjev in nekaj glav živine.

Zadružniki so si pripravili svoj delovni načrt in so ga, kar se setve tiče, že v letošnji spomladi prekoračili. Posejali so 20,5 ha zemlje s koruzo, za 8,5 ha več, kakor je bilo v načrtu. Enako so posadili krompirja za 1,7 5ha več, krmilne pese za 0,55, ha vrtnin skoraj za 1000 kv. m več, kakor je določal načrt. Pridobili so 11,4 ha travnikov. V svojem petletnem načrtu imajo namen združiti 150 posestev, pridobiti 4 velike vinograde s 50.000 trtami in pridelkom 7000 hl vina. Živina naj bi se 10 krat pomnožila. Zgradili bodo večjo vinsko klet, velik hlev, 4 silose za zeleno krmo, svinjak za 300 prašičev, čebelnjak za 150 čebelnih družin, stanovanjske hiše za 10 stanovanih. Nabavili si bodo 10 večjih kmetijskih strojev, si postavili svojo prodajalno in delavnice.

Zadružna polja in vinogradi so bili letos lepo obdelani in po-

Nevzdržne razmere vstraški tovarni dežnikov

V Strašicah vladajo v tovarni dežnikov bratov Poletijev nevezdržne razmere. V tovarni je zaposlenih 27 mlajših deklet. Podjetniki so sčasoma ustvarili v tovarni tako ozračje, da živijo delavke stalno pod njihovim pritiskom. Od časa do časa odpuščajo po eno ali več delavk, tako da se teror še stopnjuje. Dekleta, kj veljajo tudi zanje predpisi o osemurnem delavniku, so prisiljena delati devet ur na dan in čez. Delovni pogoji so zelo težki. Delavke morajo napeti vse sile, da izpolnjujejo dnevno vedno večje zahteve gospodarjev. Norme, ki jim jih postavljajo, presegajo znatno norme po vseh drugih podobnih podjetjih. Za najmanjši prestop kaznujejo dekleta z globami. Vse po vrsti plačujejo kot nekvificirane delavke, čeprav opravljajo kvalificirano delo. Pri vsem tem pa je njihov zaslužek naravnost beden in dosegajo najboljše delavke od 7 do 8000 lir prejemkov na mesec.

Sindikalne organizacije so že ponovno intervenirale pri pristojnih oblasteh, da bi dosegle olajšanje delovnih pogojev v tovarni. Doslej so ostala njih prizadevanja zaman.

Delavske organizacije v Jugoslaviji

Za časa Avstro-ogrske monarhije nismo imeli enotnega sindikalnega gibanja. V delavskih organizacijah je prevladovala nacionalna in verska smer. Avstrijska buržuazija in vladajoča fevdalna klika sta imeli interes, da ostane delavsko strokovno gibanje razcepljeno. To je pomenilo šibkost delavskega razreda. Sani delavski voditelji so bili nasprotni vsakemu skupnemu in odločnemu delavskemu nastopu. Bili so oportunisti in so zagovarjali zgolj potrebo, da se delavstvo bori samo za gospodarske pridobitve. Po razsulu betežne monarhije, v času ko je ruski proletarijat z orožjem v roki branil pridobitve revolucije, so ostali jugoslovanski narodi brez enotnega vodstva v tako kritični in odločilni zgodovinski dobi prepuščeni samim sebi. Omeniti moramo, da je takoj po zedinjenju Jugoslavije val ruske revolucije zelo močno zajel tudi ne-

skropljeni, tako da se vidno ločijo o. l. ostalih. V hlevih je dobro rejena živina. Delo je načrtno porazdeljeno. Vsa okolica se ozira na zadrugo in ljudje vseprek priznavajo prednosti načrtnega gospodarstva in naprednega združništva.

Razkoplili so 720 kv. m ruševin, izkopal nad 1000 velikih panjev in odstranili iz struge skoraj 130 kub. m kamenja. Delavci Rizzatove žage so takrat postavili barako za delovno brigado. Posebno so se izkazali pri prostovoljnem delu ljudje iz Solkana, Bukovice, Volčeje Drage, Mirna, Ozeljana, Kamenj, Potoč in iz Ajdovščine. Regulacija Lijaka je velikega pomena za Spodnje Vipavsko dolino. Na Sempaškem polju bodo z njo pridobili 900 plodne zemlje in obvarovali vso okolico pred poplavlami.

Vinarsko sadjarska šola v Škocjanu pri Kopru

Vinarsko-sadjarska šola v Škocjanu pri Kopru razglasa:

S 1. septembrom 1947 se odprva dvehletni tečaj za kmetijstvo. Namen tečaja je: seznaniti sinove naših kmetovalcev z znanstvenimi pridobitvami v kmetijstvu; usposobiti sinove naših kmetovalcev z znanstvenimi pridobitvami v kmetijstvu; usposobiti jih za poklic agrarnega ekonomista; dati jim možnost, da po dveh letih študija nadaljujejo študij na srednji, nato pa na visoki kmetijski šoli.

Pogoji za sprejem so: 1. Prosilca ne sme biti mlajši od 15 let, ne starejši od 24 let. 2. Pristojen mora biti na Primorskem.

Nekolegovane prošnje se vlagajo pri upravi šole do 15. julija t. l.

Učni program obsega vse važnejše stroke kmetijstva: poljedelstvo, vinogradništvo, kletarstvo, sadjarstvo, živinorejo, živozdravstvo, mlekarstvo, gozdarstvo, čebelarstvo, kmetijsko gospodarstvo, knjigovodstvo, združništvo. Poleg strokovnih predmetov se poučujejo tudi slovenščina, računstvo, fizika, kemija, geometrija, merstvo, zemljepis in zgodovina. Za praktični pouk ima šola odgovarjajočo posestvo (30 ha površine), gospodarska poslopja, drevnisko in trsnico. Uprava skrbi za teoretsko in praktično izpopolnjevanje gojenčev, da bi tako dvignili naše znamenarjeno kmetijstvo.

Za prehrano in stanovanje je oskrbljeno v dijaškem domu. Oskrbovalnica za gojenca bo znašala 2500 lir mesečno. Oskrbovalnica bo znižana na polovico ali četrtino, če je gojenčeve družine v težkem gnotnem položaju in če bo učenec dobro napredoval. Dovoljeno je tudi plačevanje oskrbovalnine v blagu, po vsakokratnih tržnih cenah. Gojenci morajo prinesiti s seboj delavniško in praznično obleko ter perilo, rjuhe in odev.

Prošnji je treba priložiti: 1. krstni list; 2. zadnje šolsko spriče-

katere jugoslovanske pokrajine. Iz Rusije so prihajali bivši avstrijski ujetniki, prepojeni z novimi revolucionarnimi gesli naroda, ki so takoj spoznali, da je rešitev delavskih, kmečkih in razumskih ljudskih množic v njihovem enotnem nastopu.

Tako je nastala leta 1919. v Beogradu delavska revolucionarna organizacija. Partija je bila tista sila, ki je prebudila stoletja zatirane množice in jih usmerila v enoten hudournik, ki je hotel odnesti vse, kar je bilo gnilega in nasprotnega delavski stvari. Samo ob sebi je umevno, da je vladajoča klika uporabila ves državni aparat, da bi onemogočila razvoj slehernega revolucionarnega gibanja. Njen nastop pa je povzročil val nezadovoljstva in ogorčenja. Sledile so stavke železničarjev, krvavo udušena stavka rudarjev i. t. d. Buržuazija v službi domačega in tuje-

Sežanski udarnik

S 1. primorsko mladinsko brigado je bil na mladinski progji Samac-Sarajevo tudi Stefan Zadnik iz Slop v sežanskem okraju. Doma ima majhno posestvo in 6 otrok. Najstarejšemu je 22. najmlajšemu 10. et. Pri Žužemberku mu je pred tremi leti padel najstarejši sin Jože v osvobodilni borbi.

Ze lani sta bila dva njegova sinova z Vojkovo brigado na mladinski progji Brčko-Banoviči. Letos se je odpravil še sam na progjo Samac-Sarajevo in z njim sin Marjan ter hčerka Katarina.

Stefan Zadnik je star že 60 let in je ves navdušen spričo dela na mladinski progji, ki ga je poživilo, da je bil ves tak, kakor mladina okrog njega. Sam je popisoval, kako je s svojo brigado tekmoval v delu z brigado iz Zemuna, kako se je udeleževal vsakdanje mladinske telovadbe, kako je sodeloval celo v pomladanskem teku čez drn in strn na progji. In ves je ponosen na svojo udarniško diplomu, ki si jo je priboril na delu.

Regulacija Lijaka

Velika regulacijska dela za Ajševico se naglo nadaljujejo. Dve mladinski brigadi, Stenjkova in Kosovelova, sta že več tednov na delu. Predzadnje nedeljo so organizirali po vsej Goriški množično udeležbo pri teh delih. Dejansko se je odzvalo 3500 ljudi, ki so se pripeljali na Sempaško polje z vozovi, tovarnimi avtomobili in kolesi, vsi slavnostno razpoloženi, z zastavami in godbami. Tisto nedeljo je bilo opravljeno veliko delo. Očistili so vzdolž Lijaka vse nizko rastlinje na površini 10.562 kv. m.

Prašiči dobro uspevajo

Pred 6 tedni so v koprskem okraju po prizadevanju gospodarskega odbora okrajnega ljudskega odbora razdelili spočetka med kmečko prebivalstvo nad 3000 odojkov iz Hrvaške. Nekaj ljudi z njimi ni bilo zadovoljnih. Sedaj pa se je izkazalo, da odojki izredno uspevajo. Tako so v Pobjehih ugotovili, da se je neki domači odojek, ki je pred 6 tedni tehtal 6 kg, v tem času zredil komaj za 4 kg, medtem ko so hrvaški odojki dosegli v 40 dneh že po 40 in 50 kg. Izkazalo se je, da so hrvaški odojki mnogo manj izbirni pri hrani in tudi drugače manj delikatni. Zaradi tega so ljudje sedaj s temi prašiči prav zadovoljni.

Pri SAFOGU v Gorici so pred dvema tednoma vsi delavci in nameščenci nastopili enotno stavko v protest proti prenizkim mezdám in plačám in vedno večji draginji. Delavstvo je zahtevalo od podjetja začasna posojila po 5000 lir, da bi moglo odleteti vsaj najhujši stiski. Podjetje doslej ni dalo nobenega odgovora na to zahtevo. Vznemirjenje se še ni poleglo. V vsakem primeru so delavci in nameščenci podjetja sklenili, da bodo vztrajali pri svojih zahtevah in ukrenili vse, da bodo izpolnjene.

V GORICI je bil med združenjem trgovcev in DZ sklenjen sporazum o mezdah za delavce, ki so zaposleni pri sortiranju sadja. Po tem sporazumu, ki velja od 15. maja t. l. dalje, prejmejo specializirani delavci po 25, pomožni po 21, delavci pod 18. leti po 17, vezalni po 38, težaki pa po 34 lir na uro. Oni, ki delajo v mestu Gorici, bodo prejeli po 10% višje mezd. Delavstvo s tem sporazumom nikakor ni zadovolj-

na. Veletrgovci s sadjem dosega- je prav ta čas velike dobičke. DZ je pri pogajanjih popolnoma odpovedala. Za pecalizirane delavce je dosegla mezdo, ki dostojuje komaj za en obed.

POTOK KOROTAN bodo regulirali v Postojnskem okraju. Kreditov je 1,86 milijona lir. Z regulacijo potoka bodo pridobili 50 ha plodne zemlje. Pozneje bodo regulirali Reko pri Ilirski Bistrici. Na vrsto pride tudi še regulacija Pivke pri Prestranku.

V CEPOVANU dokončujejo gradnjo stanovanjskih in gospodarskih poslopj. V kratkem bodo prišli nadaljnjih 10. Postavili so tudi nov transformator, ki bo znatno pripomogel k rednemu obratovanju žage in strojev v mizarski delavnici, kjer izdelujejo stavbno pohištvo. Obnovitvena zadruga v Dolenjem Lokovcu pa je letos pripravila še drugo apnenico, ki bo dala okrog 300 stotov apna. Za tretjo je apnenec pripravljen. Zadruga obnavlja tudi več poslopj.

nesla za združitev jugoslovanskih narodov. Povezava je različne stroke, verska prepričanja in politične tendence v enoten blok OF.

Jugoslovansko sindikalno združenje se je že v času borbe pripravljalo na delo v mirni dobi. Sindikalna organizacija »Delavska enotnost« si je takoj po izgonu okupatorja in njegovih hlapcev zadala nove naloge. Z enakim udarniškim politotom kot v borbi je vrgla vse svoje sile v obnovu porušene in opuštene domovine. Jugoslovanski sindikati, ki so se odlikovali pri uničevanju protiljudske oblasti, so takoj priskočili na pomoč ljudski oblasti pri utrjevanju. Januarja 1945. leta so se v Beogradu ustanovili »Enotni sindikati Jugoslavije«. Ze prej in takoj po ustanovitvi ES se je sindikalno vodstvo posluževalo iskušeni sindikalnega gibanja v Sovjetski zvezi, ki je dokazalo, da pomeni enotnost in zmago delavskega razreda. Zato so jugoslovanski ES zajeli vse ročno in intelektualno delavstvo vse Jugoslavije v svoj skupni okvir. (Se nadaljuje.) D. J.

Delo ljudske oblasti v bujskem okraju

O skrbi ljudskih oblasti za gospodarski in kulturni napredek prebivalstva v bujskem okraju pričajo podatki, ki so bili pred kratkim objavljeni na zasedanju okrajnega ljudskega odbora. Nedvomno so se ljudske ustanove v okraju prav s svojim uspešnim delom močno utrdile. In jih bo ljudstvo branilo, tudi ko bo okraj vključen v Tržaško ozemlje.

Na kmetijskem področju je bilo letos razdeljenih med ljudstvo nad 62 stotov umetnih gnojil, 86 stotov žvepla in 84 stotov modre galice. Agrarna komisija je dovršila svoje delo in zavarovala kmeč-

Elektrifikacija v vzhodni Primorski

V Vzhodni Primorski, ki bo priljučena Jugoslaviji, so v teku velike priprave za vključitev dežele v jugoslovansko petlotko. Predvsem bo dežela do kraja elektrificirana. Ze letos se bodo pričela večja dela v sežanskem, goriškem, toliminskem, postojnskem in idrijskem okraju. Za ta dela znaša letošnji obrok kreditov 270 milijonov lir. V okviru petletke bodo v gornji Soški dolini zgradili nove hidrocentrale, ki bodo zagotovile deželi zadostne množine električne energije.

V sežanskem okraju bodo postavili tri daljnovođe za Vrhoplje, Sent Mišel, Krvavi potok, Gročano, Potok in Skandansčino. V goriškem okraju bodo postavili daljnovođ za 626 km in transformatorsko postajo v Podkraju. Na Toliminskem bodo elektrificirali Logarsce, Stržišce, Cadrg, Kuč in Kal. V postojnskem okraju Sv. Mišel in okolico. V idrijskem okraju bodo podaljšali daljnovođ Ziri - Idrija. Elektrificirali bodo okolico Cerknega.

Elektrifikacija se bo izvedla pod posebnim nadzorom in nadzoru električna luč.

Križem po deželi

PRI SAFOGU v Gorici so pred dvema tednoma vsi delavci in nameščenci nastopili enotno stavko v protest proti prenizkim mezdám in plačám in vedno večji draginji. Delavstvo je zahtevalo od podjetja začasna posojila po 5000 lir, da bi moglo odleteti vsaj najhujši stiski. Podjetje doslej ni dalo nobenega odgovora na to zahtevo. Vznemirjenje se še ni poleglo. V vsakem primeru so delavci in nameščenci podjetja sklenili, da bodo vztrajali pri svojih zahtevah in ukrenili vse, da bodo izpolnjene.

V GORICI je bil med združenjem trgovcev in DZ sklenjen sporazum o mezdah za delavce, ki so zaposleni pri sortiranju sadja. Po tem sporazumu, ki velja od 15. maja t. l. dalje, prejmejo specializirani delavci po 25, pomožni po 21, delavci pod 18. leti po 17, vezalni po 38, težaki pa po 34 lir na uro. Oni, ki delajo v mestu Gorici, bodo prejeli po 10% višje mezd. Delavstvo s tem sporazumom nikakor ni zadovolj-

V osvobodilni borbi

Leto 1941. je združilo delavske mase v enotno fronto, kateri se je pridružil vse, kar je bilo zdravega med našim narodom. Delavska organizacija URS je mnogo dopri-

ko prebivalstvo pred slehernim nadaljnim izkoriščanjem. V okviru agrarne reforme je bilo razdeljeno med kmečke proletarce 7500 ha zemlje. Za socialno skrbstvo in ljudsko zdravstvo je bilo izdanih več milijonov lir, tako 300.000 za dom starih in onemoglih v Bujah in 200.000 za enak dom v Umagu. Za družine v svobodilni borbi padlih borcev in sirote ter za siromake je bilo izdanih 3,2 milijona lir. Med nje je bilo razdeljenih tudi 1360 kosov oblačil. Na področju prehrane je bilo v zadnjih 5 mesecih razdeljenih skoraj 8000 stotov racionalnih živil v skupni vrednosti 29,3 milijona lir ter 250 stotov neracionaliziranih živil za 2,7 milijona lir. Razdeljenih je bilo tudi 61.140 m tekstilnega blaga v vrednosti malone 25 milijonov lir.

Zetev v Istri

Zetev v Istri je v polnem teku. Čeprav je zima mnogo ozimnega žita uničila in je suša še do maha zadrževala rast, vendar kaže, da zetev v splošnem ne bo tako slaba kakor lani. Deževje v zadnjih dneh je žitu dosti pomagalo. Mnogo si obetajo zlasti kmetje v Dekanih in sosednih rižanskih vaseh. Zelo dobro kažejo koruza, fižol in vrtnine. Ponekod napovedujejo, da bodo pridelali letos toliko grozdja, kakor že 10 let ne.

Medtem je koprski izvršni odbor organiziral delo pri mlacvi in je bilo na sestanku mlatičev sklenjeno, da bodo prejeli za vsak stot žita po 130 lir. Pri vsaki krajevni ljudskemu odboru bo po en nadzornik nadzoroval vse delo. Vso žico za povezavo slame, pogonska sredstva za mlacve in ostale potrebščine bo dobil po sameznim vsem gospodarski deski koprskega okrajnega odbora po znižanih cenah.

Križem po deželi

PRI SAFOGU v Gorici so pred dvema tednoma vsi delavci in nameščenci nastopili enotno stavko v protest proti prenizkim mezdám in plačám in vedno večji draginji. Delavstvo je zahtevalo od podjetja začasna posojila po 5000 lir, da bi moglo odleteti vsaj najhujši stiski. Podjetje doslej ni dalo nobenega odgovora na to zahtevo. Vznemirjenje se še ni poleglo. V vsakem primeru so delavci in nameščenci podjetja sklenili, da bodo vztrajali pri svojih zahtevah in ukrenili vse, da bodo izpolnjene.

V GORICI je bil med združenjem trgovcev in DZ sklenjen sporazum o mezdah za delavce, ki so zaposleni pri sortiranju sadja. Po tem sporazumu, ki velja od 15. maja t. l. dalje, prejmejo specializirani delavci po 25, pomožni po 21, delavci pod 18. leti po 17, vezalni po 38, težaki pa po 34 lir na uro. Oni, ki delajo v mestu Gorici, bodo prejeli po 10% višje mezd. Delavstvo s tem sporazumom nikakor ni zadovolj-

V osvobodilni borbi

Leto 1941. je združilo delavske mase v enotno fronto, kateri se je pridružil vse, kar je bilo zdravega med našim narodom. Delavska organizacija URS je mnogo dopri-

Kmetijska dela v juliju

Nekaj padavin je v preteklem mesecu zelo ugodno vplivalo na stanje posevkov. Huda pa bo v tem letu kakor lani za krmo. Sena bo v splošnem primanjkovala, in zato bomo morali ukreniti vse, kar bo v naših močeh, da nadomestimo primanklaja.

Poljedelstvo

Kakor smo že v navodilih za junij omenili, ne odlašajmo za žetvijo. Takoj po žetvi moramo prerati strnišča in njive zasejati s krmilnimi rastlinami. Takoj po žitu in zgodnjem krompirju moramo posejati koruzo — činkvanti (pitnik) ali repo. Zelena kрма bo rešila marsikatero kmeto. Zemljišče, namenjeno za jesensko setev, preorimo globoko tako, da brazde občutijo blagodejen vpliv sonca! Plevimo in okopavajmo koruzo, peso, paradiznik in pozni fižol! Uničujemo vedno in povsod plevelne rastline! Sejmo po okrajih, kjer uspeva ajda!

Vinogradništvo

Nadaljujmo po potrebi škropljenje in žveplanje vinogradov! Cepimo trte v zeleno! Ta način cepjenja se je že udomačil po naših krajih. Paziti pa moramo pri cepljenju, da cepič in podlaga nista preveč olesnela, na drugi strani pa ne smeta biti preveč zelena, nezrela. Odščenimo nerodovitne in divje poganjke! Če opazimo molje ali ličinke grozdnega molja (druga generacija), dodajmo škropilo proti peronospori na vsakih 100 l raztopine, po 1,5 kg tobačnega izcedka (ekstrakta).

Vrtnarstvo

Prestavimo v lehe kapus, brokol, cvetačo, luk in zeleno. Cesen in čebula sta zrela, ko listje porumeni. Rast podtalnih delov pospešujemo tako, da pripognemo in povežimo nadzemni del rastline. Obirajmo zrelo seme radiča, peteršilja, špinata, redkvice in druge povrtine! Vse vrtnice in druge

dvoriščne odpadke, pomešane z gnojem, zložimo v plasti ter večkrat zalijemo z gnojnico. Na tak način si pravočasno pripravimo izvrsten kompost, brez katerega ni uspela v vrtnarstvu.

Ob suši zalivajmo povrtnino čim bolj kasno zvečer, da na ta način preprečimo izhlapevanje.

Sadjarstvo

V tem mesecu bomo po sadovnjakih gotovo naleteli na različne škodljivce. Kako se je treba boriti proti raznim škodljivcem sadnega drevja, je bilo in bo še govora v »Enotnosti.« Razno go-lazen uničujemo s svinčnim arseniatom, listne uši s tobačnim izcedkom. Proti boleznim glivične narave (rja, kodravost, fusikladij) škropimo z navadno bordoško juho. Pridno obirajmo po tleh vse odpadlo sadje, ker so v njem razni škodljivci!

Zivinoreja

V tem mesecu moramo posebno paziti na čistočo v hlevih. Uničujemo v hlevu in v hiši z vsimi mogočimi sredstvi muhe, ker raznašajo kali raznih boleznih! Krmimo zadostno in pravilno posebno vprežno živino, ki naj ima tudi nekaj ur počitka! Ne pokladajmo živini preveč sveže ali segrete (oparjene) krme. Po več okvalih smo imeli primere prašičje rdečice in perutninske kuge. Zato se ne branimo cepljenja!!

Cebelarstvo

Zračimo čebelne panje in pazimo, da čebelar ne zmanjka vode v bližini panjev. Tréajmo medle v zaprtem prostoru in se puščajmo neopranih posod, v katerih smo hranili med na odortno, ker s tem silimo čebele na ropanje! Na vsak način moramo preprečiti pozne rejce. Umni čebelarji si preskrbijo nekaj rezervnih matic v matičnicah. Bodi previden pri prevajanju čebel na pašo! Dr. Fran Jurišević

Naša gruda

Kmetijska priloga št. 1.

Breskve so spet ozelenele, toda...

V drugi polovici letošnjega aprila se je na naših breskovih nasadih pojavila zelo nevarna bolezen, kodravost. Listi so se začeli grbančiti, kodrati, porumeneli so, nekateri tudi pordečili. Napadeni nasadi so se zaradi spremenjene barve že od daleč razločili od zdravih.

Marsikateri sadjar je s skrbjo gledal na zgrbančene liste, katerih je bilo vedno več, ker je iz prakse vedel, da bo ravno zaradi te glivične bolezni odpadlo mnogo plodov, tisti, ki bodo ostali, pa bodo slabo dozoreli in ostali neokusni.

„Avtarkična“ sleparija

»Saj sem vendar škropil pozimi, ravno proti tej bolezni, pa vseeno ni nič pomagalo«, je na moje vprašanje, zakaj ni pravočasno uporabil ustrezajoče škropivo, odgovoril mali kmetič iz koprške okolice. »2%tno modro galico sem rabil pri prvem škropljenju v januarju, nekoliko pozneje pa 3%tno škropivo Ramital.«

Možiček je bil kar jezen. Toda kmalu se je potolažil, ko je v nadaljnjem razgovoru zvedel, da je 2%tna koncentracija modre galice premajhna in da bi bil moral vzeti najmanj 3 do 5 kg galice na 100 l vode ter primešati še 10 kg živega apna. Poleg tega je škropivo »ramital« avtarkično in ga je Italija med vojno proizvajala iz raznih zmesi, bakra pa je bilo v njem presneto malo. Se je povedal, da je imel nekaj ramitala že nekaj let doma, ker saj ga je nekaj več kupil zaradi tega, »ker je bil bolj po ceni« in ga ni hotel zavreči! Tudi jani in predlanski mu je ista bolezen — kodravost — hučo napadla breskve.

Ogledala sva si še ostale nasade. Nisi bili povsod tako močno napadeni. V nižjih, vlažnih legah bolj, v višjih in suhih manj. Tudi sosedni nasadi so bili v enakem stanju, tako da se je naš sadjar prepričal, da je bilo napak storjeno že takrat, ko so breskve sadili. Niso jih namreč smeli saditi v vlažna tla, iz katerih voda zaradi slabe lege ne more odtekati. Breskve seveda ne morejo živeti brez vode, vendar pa lepše

co, toda to prav malo pomaga, ker ne smemo uporabljati več kot pol odstotne raztopine. Zalego bi je škropljenje z močno koncentracijo modre galice (najmanj 3%), toda s tem bi tudi nenapadeno listje ožgali, tako da bi se to odpadlo in bi drevo ostalo popolnoma golo, ker je breskovo listje zelo občutljivo.

Bolezen

je treba preprečiti

Vendar se tudi v tem času lahko opravi zelo važno delo. V notranjosti kodravnih listov so glivice, ki jih lahko uničimo s tem, da vse napadeno listje potrgamo in sežgemo. Delo ni težko, toda zamudno. Prav pa je, da ga opravimo, ker s tem uničimo

glivice, ki bi sicer naslednje leto povzročile novo škodo. Nekateri veji-ce so tako močno napadene, da ni na njih sploh nobenega zdravega lista več. Take vejice je najbolje kar odrezati. Preostale vejice poženejo novo listje, tako da se drevo prehrani do jeseni.

Letošnja pomlad je bila tudi nekaj kriva, da se je kodravost razvila v tolikih meri. Vlažno vreme, ki je trajalo precej časa, je povoljno vplivalo na razvoj bolezni. Razen vremena in vlažne zemlje je tudi od vrste breskev odvisen večji ali manjši napad. Zlahhte vrste so občutljivejše, zato je treba posvečati zelo mnogo pažnje pri izbiri terena za nasade. Saditi se morajo raje v višji legi in v suha tla, drugače jih bo kodravost napadla po vsaki nekoliko bolj vlažni pomladi.

Dr. Danilo Kuštrin

JABLANOV MOLJ

Jablanov molj je majhen metuljček, ki povzroča škodo našim sadovnjakom. Metuljček meri z odprtimi krili okrog 18—20 mm širine in 8—9 mm dolžine.

Prednji krilci sta belo-črno pikasti, zadnji pa rjavkasti ali sivi ter neopazni, kadar metuljček počiva, ker sta pokriti s prednjimi krilci. Orv je rumeno-zelenkaste barve; ima telo črne barve in dve vrsti črnih pik po hrbtu. Ko dorase, meri 14 do 15 mm v dolžino.

Metuljčki izletijo iz bube v juniju — juliju, se sparijo ter odlože 25 do 50 in tudi več jajčec rumenkaste barve na eno ali dveletne vejice jablane in to prav blizu popja.

Jajčeca so v skupinah, zložena kakor strešna opeka; vsaka skupina je podobna majhnemu ščitu, ki zavzema površino 12 do 20 kv. mm; po nekaj dneh postanejo temne barve, zelo podobni barvi vejice, na katero so bila odložena. Zaradi tega jih pri površnem pregledu zlahka ne opazimo.

Kdaj ga zatiramo

Nekateri se danes svetujejo zatiranje jablanovega molja na ta način, da te skupine jajčec kar obremo. Toda jajčeca, kakor rečeno težko opazimo in zato je tak način zatiranja le malo koristen. Ta način bi primoral naše kmetovalce, da zapravijo pri iskanju samo mnogo časa. Brez uspeha je tudi lov na metuljčke.

Nekoliko časa po odložitvi jajčec se izležejo ličinke, ki pa ne gredo na prosto, ampak ostanejo pod streho, napravljeno iz jajčnih lupin, pajčevine in izjedkov lubja. Tako si izdelajo udobno zavetišče, kjer prebijejo poletje, jesen in zimo. Spomladi, ko poženejo listi, zizejo gosnice skozi eno ali dve luknjici zaklonišča in se z vso spretnostjo zalezejo med listje ter se začno hraniti z njegovim staničjem.

Čez nekaj časa preneha drugi stadij njihovega življenja. Gredo na odprto, še vedno v gruči ter začno prestiti gnezdo, ki ga sčasoma razširijo in povečajo. V gnezdu gosenice dorastejo, se zaprejejo in iz njega izletijo v naslednjem juniju ali juliju novi metuljčki. Tako imamo vsako leto nov rod. Iz listja izlezejo koncem aprila ali pa prve dni maja. Dober pregled listja, ki ga hočemo obvarovati, nam bo tedaj pokazal prve gosenice in prva gnezda. Tedaj je tudi najprikladnejši čas za zatiranje.

Sredstva za zatiranje

Kot zatiralno sredstvo proti jablanovemu molju se danes priporoča zastrupljanje listja, s katerim se moljeva gosenica hrani. To zastrupljanje pa lahko dosežemo s tekočinami in prahom.

S tekočimi sredstvi ravnamo tako, da škropimo krono jablane z raztopi-

no svinčene ali pa kalcijevega arseniata.

Ti dve raztopini sta se že o obnesli zaradi svoje lepljivosti, posebno v vlažnih krajih. Čeravno so izkušnje pokazale izborne uspehe, ni rečeno, da je uporaba teh dveh tekočin vedno najboljša. Se pred kratkim prašna sredstva niso bila znana. Proti jablanovemu molju so bili z njimi napravljeni prvi poizkusi spomladi leta 1928., ponovno leta 1929., ki so pokazali odlične uspehe.

Za prve poizkuse so uporabljali poseben arzenikov prah, znan v trgovini pod imenom Meritol.

Meritol - sredstvo v prahu

Poleg tega, da je meritol neškodljiv tudi v dobi cvetenja, ima v primeri s tekočinastimi sredstvi nekatere prednosti, ki jih je potrebno omeniti.

Poleg manjše okvare na obleki, ki je običajna pri vseh tekočinastih sredstvih, prihranimo na delu in vodi. Zakaj pri delu? Zato, ker za uporabo meritola ni potreba nikake priprave in njegova uporaba je takojšnja. In vode? Ker je sredstvo v prahu. Kdor ima sadovnjak kje v rebri in v krajih brez vode v bližini, bo znal ceniti to sredstvo, čeprav je navidez tako neznatno. Vprašamo se, kakšne je prav za prav ta meritol? Meritol je fin prah, belo-sive barve in za njegovo uporabo se lahko poslužujemo navadne žveplalnice na meh, ki ji dodamo še nekaj cevka kot podaljšek, da lahko s prašnim oblakom meritola dosežemo vrhove drevja.

Stavilo opravevanj je različno in zavisi od vremena, predvsem spomladaj in od več ali manj številnih moljev. Nikdar pa ne prašimo več kot trikrat. Kadar je vreme ugodno, lahko smatramo dve opravitvi kar za zadostni.

Prvo prašenje opravimo takrat, ko gosenice izlezejo iz listja in ko začno presti gnezdo, torej v prvih dneh maja. Prašenje ponovimo navadno vsakih 14 dni nato. V primeru da dež izpere listje, prašenje ponovimo.

Da dobro opravišmo jablanovo krono, rabimo približno 150 gr meritola za vsako prašenje posebej; pripominjamo pa, da se množina spreminja skladno z velikostjo drevja in s skrbnostjo delavca, ki delo opravi. Delo pa mora biti opravljeno tako, da ne ostane noben list krone neoprašen.

Pri takem ravnanju bo uteklo le malo gosenic in še manj bo tistih, ki bodo lahko napravile zapredek in nadaljevale svoj ciklus življenja. Kajti tudi če ne pomro takoj, gosenice, ki so požrle strup, ne bodo mogle doseči stadija metuljčka, torej se ne bodo več množile.

S pomočjo meritola je bila borba proti jablanovemu molju zelo olajšana. Pomislimo, da se škoda, ki jo povzroči jablanov molj, ne omeji samo na splošno okuženo leto, ampak tudi na poznejšo dobo. Dr. I. B.

Goli in poseke v naših gozdovih

Uvodno smo omenili, da tičji največja ovira nagle poseke in goli v prvi vrsti v pomanjkanju gozdnih sadik, ki si jih ni mogoče ustvariti kar čez noč. Drevesnice se povsod obnavljajo in urejajo za nove povečane potrebe, kljub temu pa ne moremo računati, da bodo prej ko v treh ali štirih letih krite vse potrebe po sadikah. Vendar bi bilo najmo, da se goli in poseke pogozdijo čim prej, na kar smo že večkrat opozorili. Vsako odlašanje bi naše delo pozneje samo obremenilo.

Kako tedaj nadoknaditi pomanjkanja sadij iz drevesnic? Ob ugodnih razmerah bi lahko nabirali samosevce iz gozdnih predelov. Toda to niti zdaleka ni idealna reitev vprašanja. Mogoča je le v izjemnih primerih.

Zaradi tega moramo posvetiti svojo pozornost pogozdovanju s pomočjo setve. Na ta način bomo morda našli izhod iz zadrege.

Lahko rečemo, da predstavlja pri nas pogozdovanje s setvijo novo poglavje v pogozdovanju in se nepreizkušeni teren. Gotovo zavisi od nekaterih začetnih neuspahov, ki so pa nastali ne toliko zaradi sistema samega, kolokir zaradi načina, kako je bilo delo opravljeno.

Ker pogozdovanje s setvijo ni zelo znano, bomo ta način razmnoževanja gozdnega drevja kratko opisali. Po možnosti bomo stvar drugič podrobneje obrazložili.

Setev se lahko opravi z vsakovrstnimi gozdnimi semeni, bodisi z iglavci, bodisi z listovci. V splošnem se-rov, hrast, brest, javor, jesen, kostanj in še druge vrste. Za naše podnebje in zemljišča pridejo v poštev v prvi vrsti iglavci. Med temi so za obmorske kraje najbolj prikladni alpakali ali beli bor in primorski bor, za višje lege jelka in smreka. Bore

sejemo v poznem poletju, tako da rastejo semenke do zime in potem še ob koncu zime ter so do nastopa poletne suše že tako razvite, da jo z lahkoto prestanejo. Jelko in smreko, ki uspevata v vlažnejših in hladnejših krajih, lahko sejemo jeseni in spomladi.

Setev opravimo na dva načina:

1. Z motičico površno zrahljamo zemljo v obliki krožnika in v razdalji do enega metra. Seme zamešamo med zrahljano zemljo. Ta prav preprosti način setve velja za precej globoke in razmeroma dobre terene.

2. S krampom krčimo tla v globini 15 do 20 cm in sicer po vsej površini ali pa v vrstah, 50 cm širokih, ki so ena od druge oddaljene po 1 m. Seme posejemo z roko. Nato pobranamo z železnimi grabljicami ali z vejami. Ta način setve velja za plitva in slabša tla.

Stroški za pogozdovanje s setvijo dosegaajo komaj tretjino onih, ki jih moramo plačati pri običajnem pogozdovanju s sadikami.

Res je, da si moramo posebej nabaviti ali nabrati primerno seme. Pri tem saj lahko vsak posestnik sam pomaga z lastnoročnim nabiranjem semen, ko to dozoreva.

Pri obnovi zapuščenih posek in go-ljav, je pogozdovanje s setvijo, kjer je le mogoče, še najbolj primerno in priporočljivo.

Primerni bodo tudi poizkusi v manjšem obsegu, ker se bo na tak način lahko vsak in brez velikih zrttev prepričal, ali je sistem priporočljiv ali pa ne odgovarja zahtevam pogozdovanja na njegovem posestvu.

Vsaka najmanjša izkušnja pa bo doprinesla dragoceno gradivo za razvoj modernega gozdnega gospodarstva in bo koristila ne samo zasebniku, ampak vsej skupnosti.

Dr. S. Oblak

Zdravi listi

List napadeni po kodravosti

uspevajo na suhih tleh kakor v mokrih in ilovnatih.

Da preidemo spet na kodravost. To bolezen povzročajo gljivica, imenovana exoascus deformans. Na tržaskem ozemlju se pojavlja že v drugi polovici aprila, v bolj mrzlih krajih v začetku maja. Listi se zgrbančijo, skodrajo, porumenijo in deloma pordečijo. Napadeni listi se čez nekaj časa posušijo in odpadejo. Pri tem ne trpi samo drevo, ker ne dobiva od preostalih listov dovolj asimilirane hrane, ampak tudi plodovi. Večina plodov odpade zaradi pomanjkanja hranilnih snovi, tisti, ki ostanejo, pa se počasj razvijajo in ne dosežejo tiste velikosti in okusa kot na zdravem drevju. Ko je drevo napadeno, ne moremo boleznih več preprečiti. Sicer ga lahko škropimo v začetku maja ponovno z modro gali-

O našem vinarstvu in kletarstvu

Nobena kmetijska panoga na Primorskem ni tako zaostala kakor vinarstvo. Ni čudno. Če se ozremo nazaj še v avstrijsko dobo, bomo ugotovili, da so bila naša vina ne glede na kakovost prodana vselej v času od novembra do marca, torej v najbolj mrzlih mesecih. Seveda se niso mogla pokvariti, tudi če niso bila pripravljena, kakor to zahteva umno kletarstvo. Kar pa se tiče kakovosti, se nanjo niso dosti ozirali. Naša primorska vina so prodajali največ v sosednjih severnih deželah, največ na Kranjskem. To je bil tudi vzrok da naši vinogradniki niso nikdar stremeli za tem, da bi pripravljali tipizirana vina.

V svojih kletah so imeli toliko sodov vina, kolikor je pač bilo sodov. Prav v tem je vzrok, da je ta panoga tako zaostala. Pridelovanje vina je bilo prepuščeno nekemu vinogradniku. Res je, da so že pred prvo svetovno vojno začeli delati na to, da bi naše vinarstvo zboljšali z novimi pridelovalci. V ta namen so urejali vzorne vinograde, prirejali razne tečaje in predavanja za vinogradnike, toda s svetovno vojno je bilo konec vsega tega prizadevanja.

Zastoj v dobi fašizma

Ko je Italija leta 1918. zasedla Primorsko, je naš domaći trg preplaval italijansko vino, katerega je bilo dosti cenejše od našega. Obenem so naša vina izgubila svoj glavni vinski trg, namreč Kranjsko, ki je pripadla Jugoslaviji, in tako je nastala vinska kriza. V naše kraje je prihajalo italijansko vino in sicer po tako nizkih cenah, da se našim ljudem vinograd ni več izplačal. Ker je bilo v Italiji preveč vina, je italijanska vlada nameravala sploh prepovedati vinogradništvo povsod tam, kjer niso imeli dobrih tipiziranih vin, in navesti take vinorodne kraje, da bi se ljudje v njih raje ukvarjali s pridelovanjem žita. Tako je vinska trta na Primorskem izgubila svoj pomen. Seveda tudi kletarstvo ni moglo napredovati, ampak je za 100 let zaostalo.

Italija ni niti toliko pospeševala vinogradništva na Primorskem, kakor ga je Avstrija. Njen načrt, da naše vinogradništvo v glavnem uniči, pa je le še toliko bolj zmožen in krivičen. Upoštevati moramo, da ima naša dežela zemljo in podnebje, ki sta zelo pripravnica za vinogradništvo in daje vino boljše kakovosti, kakor ga pridelujejo v Italiji, le je treba vinogradništvo in kletarstvo izpopolniti.

In vendar so tla ugodna

Primorska ima ugodno podnebje in zemljo za pridelovanje prvovrstnega vinskega pridelka. V naši deželi imamo po večini suha leta, tako da drugi poljski pridelki zaradi suše zelo trpijo, medtem ko trta, ki je globoko ukoreninjena v zemljo, sušo dobro prenese. Zemlja je po večini lapornata in kraška, tako da je kar

najprimernejša za vinogradništvo. Treba je samo popraviti stare napake v vinogradništvu in kletarstvu pravilno urediti. Obe panogi sta tako tesno povezani, da se vzporedno izpopolnjujeta. Poglejmo Spodnje Stajersko, kjer se vina pridelujejo največ za izvoz. Ali imajo na Stajerskem boljše podnebje in zemljo za trto kakor pri nas? Ne! In vendar, če pogledamo na splošno, so na Spodnjem Stajerskem vina, ki z našimi lahko konkurirajo, in priznati moramo,

Apno - za gnoj in vlago

V Tržaški Istri bo peskanje še velikega pomena

V predzadnji številki »Enotnosti« nam opisuje tovariš iz Brkinov, kako so strokovnjaki ugotovili, da primanjkuje brkinski zemlji apna in kako se z apnenjem — peskanjem lahko za 100% poveča pridelek na njej. Zanimalo nas je, kaj je z našimi zemljiščici na tržaškem ozemlju. V ta namen smo se podali s tov. agronomom v najbolj oddaljeno vasico koprškega okraja, v Labor. Tovariš se je predvsem porazgovoril z domačinom o suši in slabih letinah ter o načinu, kako bi bilo mogoče vsaj omejiti to vsakoletno skrb našega kmeta. Kmetje so se pritoževali, da če le nekaj dni ne dežuje, težka rdečkasta ilovnata zemlja razpoka, a po razpoklinah se izgublja tako dragocena vlaga.

Zares so težave s to našo zemljo. Po nekaterih krajih imamo meter debelo zemljo. Težko jo obdelujemo. Če dežuje, se oprilemle orodja, ob suši pa je zbita kot kamen.

»Zakaj«, so vprašali agronoma, »po nekaterih deželah suša zemlji ne škoduje, pa čeprav po več tednov ne dežuje in je zemlja plitvejša od naše?«

»Poglejte«, pravi drugi kmet, »z druge strani pa imamo v bližini vasi nekaj njiv druge vrste. Tam je zemlja še prarahlja. Lahko jo je obdelovati, toda tej škoduje suša še več kot prvi. Pravkar sem pripeljal«, pravi, »nekaj košev te peščene zemlje domov. Material uporabljamo za omet.«

Po teh zelo važnih ugotovitvah je agronom naročil, naj mu prinesejo v enem kozarcu pest težke ilovnate zemlje, v drugem pa pest rahle zemlje, prav tiste, ki jo uporabljajo za pripravljenje ometa. Ljudje so se začudili in z zanimanjem pričakovali kaj bo. Ko se je tovariš vrnil z vzorci zemlje v kozarcih, je vzel agronom iz aktovke steklenico z rdečkasto tekočino in vлил nekaj tekočine v kozarec, ki je bil do polovice napolnjen z rdečkasto ilovico. Kmetje so bili razočarani, ker se ob poskusu ni zgodilo nič posebnega. Tekočina se je pomešala z zemljo brez sicerne opazne reakcije. Agronom je poizkus ponovil s sivkasto peščeno zemljo v drugem kozarcu. Tedaj se je tekočina zapanila in zavrela, ka-

da so boljša in bolj okusna. To pa zaradi tega, ker imajo tam samo izbrane vrste in pridelujejo grozdje ter vino, kakor uče kletarski strokovnjaki in nove pridobitve v tej panogi. Neukemu kletarju je lahko pripraviti iz dobrega grozdja slabo vino, kakor je lahko pripraviti dobro vino iz slabega grozdja tistemu, ki se na to razume.

V naši pokrajini imamo res tako zemljo, na kateri ne uspeva nobena kultura, da tudi za naj-

kor da bi v kozarec nallil nekaj »šampanjca« ali pa sode. Pri drugem poizkusu so kmetje segali po kozarcu in vsak se je hotel prepričati in videti, kako se zemlja v kozarcu »kuha«. Nekateri so pristavili kozarec k ušesu, da so slišali čudno šumenje.

»Ni se zgodil noben čudež«, je razlagal agronom, »nobena čarovnija v kozarec sem vllil nekaj močnega kisa (octa). Bolje bi bilo, ko bi imel pri rokaj nekaj solne kisline (acido cloridrico). Za take približne poizkuse pa zadostuje tudi navadni vinski kis. Kislina ima to lastnost, da se poveže z dragoceno snovjo, brez katere rastline ne morejo živeti in brez katere ostane zemlja težka — zbita — neplodna. Če pa je v zemlji preveč te snovi, dobi zemlja ravno nasprotno lastnost: postane rahla, prepušča vlago in je zelo podvržena suši. Ta snov, ki tako menjava lastnosti zemlje, je — apno. Kislina ima torej to lastnost, da se poveže z apnom in pri tem vre in šumi. Čim več apna je v zemlji, tem bolj zemlja vre in se peni. Če zemlji primanjkuje apna, ne pride do nobene reakcije. Težki rdečkasti ilovnati zemlji primanjkuje apna in zato je zbita, v suši trda za obdelavo. V deževnem vremenu se oprilemle orodja, ko jo obdelujemo. Če ne dežuje nekaj dni, razpoka, po razpoklinah pa se v zemlji izgublja dragocena vlaga.«

Kaj sledi iz tega? Težko ilovnato zemljo moramo pognojiti z večjimi množinami apnena materiala. Na ta način postane naša zemlja bolj rahla. Pri obdelavi nj nobenih težkoč. V suši ne razpoka — torej ne izgublja vlage. Obenem dobi zemlja dragoceno hranilno snov apno, brez katerega rastline ne morejo uspevati. Apnena materiala je pri nas povsod dovolj, treba ga je le poiskati. Vsak naš le malo napredni kmetovalec lahko takoj poizkusi na manjši njivi z gnojenjem ali »peskanjem« svojih zemljišč — njiv in travnikov. Ker pa gre za tako važen gospodarski problem, bomo v našem tedniku še obširneje govorili.

Zapustili smo majhno koprsko vasico, zadovoljni s svojimi ugotovitvami, kmetje pa so nam obljubili, da bodo že letos pričeli s poizkusi.

slabši pašnik ni, vinograd pa uspeva in daje prvovrsten pridelok. Zakaj torej te okolnosti ne bi izkoristili?

Na poti v boljšo bodočnost

Naš kmet je pod Italijo žalostno gledal, kako njegovi vinogradi propadajo, a nič ni kazalo, da bo mogoče izkoristiti svoja slaba zemljišča in z njih obdelavo preživljati sebe in svojo družino.

Na vso srečo je bil fašizem premagan, naša dežela osvobojena. Tudi naše vinogradništvo se bo končno razvilo. Vedeli smo, da bo za to izteklo dosti krvi, toda tega se nismo bali. Naše žilavo ljudstvo si je hotelo priboriti politično in gospodarsko svobodo. Vedelo je dobro, da mora žrtvovati vse, da se reši fašizma in njegovega gospodarstva. Krvava borba je končana. Pred nam je sedaj druga borba: Povzdigniti moramo kmetijstvo, posebno vinarstvo pa izpopolniti z vsemi pridobitvami, tako da bodo naši vinski pridelki zasloveli ne samo po Primorskem, ampak po vsej Evropi in preko nje. To pa je mogoče samo, če bomo naše vinograde prenovili z odgovarjajočimi boljšimi sortami in bo pridelovanje grozdja v vino res sodobno ter bo v skladu z zahtevami domačega in svetovnega vinskega trga.

Gortan Josip

Bombaž

Bombaž bodo pričeli pridelovati letos v Makedoniji, Dalmaciji, Crni gori in Hercegovini. Ta surovina je važna ne le za tekstilno, marveč tudi za kemijsko in druge industrijske panoge. Pred vojno je Jugoslavija uvažala letno po 260.000 stotov bombažnega vlakna in izdala zanj okrog 270 milijonov din. Leta 1938. je bilo v Jugoslaviji posejanih komaj 5300 ha zemlje z bombažem in pridelalek je znašal 12.000 stotov v takratni vrednosti 18 milijonov din. Letos so samo v

**DE LAVCI
KMETJE
RAZUMNIKI**
vaša dolžnost je, da
se vsi udeležite
sindikálnih volitev

Makedoniji posejali 15.000 ha z bombažem. V prihodnjih letih se bo obdelovalna površina za bombaž povečala na 30.000 ha. V obmorski Crni gori je 14.000 ha zemlje godne za bombažne nasade. Ko bodo tam osušili močvirja, bodo pridobili nadaljnjih 20.000 ha zemlje. Bombaž bo mogoče pridelovati ponekod tudi v Srbiji in v Vojvodini.

Takoj po žetvi bomo preorali in zasejali vsa strnišča

Stojimo pred težkimi problemi, kar se tiče prehrane našega ljudstva. Noben košček zemlje ne sme ostati neobdelan. Žetev je v teku in kmalu bo izkopen tudi zgodnji krompir. V Ljudski republiki Jugoslaviji pomagajo kmetom traktorske postaje povsod tam, kjer sami ne morejo vsega opraviti v pravem času. Pri nas se moramo zanesti le v svoje lastne sile. In vendar je potrebno, da priskočimo na pomoč vsaj najbolj prizadetim in potrebnim družinam. Sebičnost bi v tem pogledu zelo škodila vsej skupnosti.

Takoj po žetvi je na dnevnem redu preoravanje strnišč. Zakaj moramo takoj preorati strnišča? Vsakdo izmed nas se lahko prepriča, kako neobdelana zemlja razpoka, posebno če je težja: ilovnata ali glinasta. Skozi razpoke izhlapeva iz nje vsa tako dragocena vlaga. Preorana tla hranijo vlago, posebno če so večkrat okopana in zrahljana delj časa in rastline na teh zemljiščih ne trpijo zaradi suše. Zbita in neobdelana, zanemarjena tla ne prepuščajo vlage v notranjost. Deževnica zlasti ob hudih nalivih, ki v vročem poletnem času niso redki pojav, odteka in se izgublja v jarkih in kraških jamah. Če torej zemljo vsaj plitvo preorjemo, odpravimo na površini zemlje in preprečimo izgubo vlage, ki jo rahla in razkopana tla laže vsopijejo.

Obdelano zemljo moramo torej smatrati za svojevrsten vodni rezervoar, pri katerem moramo paziti, da gre čim manj vode brez potrebe v izgubo. Globoko jesensko preoravanje zemlje in plitvo oranje takoj po žetvi sta najboljši sredstva v borbi proti suši in obenem zelo učinkoviti način za povečanje produktivnosti naših njiv.

Takoj po žetvi se je osipalo po naših njivah nešteto različnega semena plevelskih rastlin. Iz semena vzklijejo nove rastline, črpa iz zemlje vlago in hranilne snovi, brez katerih ne morejo uspevati. S plitvim oranjem takoj po žetvi prisilimo ta semena, da »kajajo«. S poznejšim oranjem ali, če nje posejemo, z branjem pred setvijo uničimo ves ta nadležni plevel.

Končno je treba omeniti, da s plitvim oranjem pospešimo razvoj bakterij v zemlji, brez katerih se organske snovi v njej ne morejo razkrojiti in se ne bi imelo nikake koristi od njih.

V Sloveniji zelo propagirajo apnenje in peskanje. Najboljši čas za peskanje ali apnenje zemljišč je takoj po žetvi.

To leto bo huda s krmo — po nekaterih krajih še hujša kot lani. Kaj nam je torej ukreniti? Preorajmo strnišča in sadimo koruzo za zeleno krmo, repo in druge krmilne rastline. Vsak košček zemlje mora biti obdelan, če hočemo prebroditi ta kritični čas. Pri delu se ne smemo ozirati zgolj na svoje interese. Delovno ljudstvo trpi danes pomanjkanje. Kmet spričo njegove bede ne sme ostati ravnodušen. Dr. J.

KAM S SLIVAMI?

Ce bo ostalo, kakor kaže, bomo imeli letos na Primorskem mnogo sadja. Posebno v nekaterih krajih so slive in jablane tako polne, da se že sedaj pripogibajo in jih je treba podpreti. Marsikateri kmet se že vprašuje: Kam s sadjem? Pred nekaj dnevi sem bil na sestanku v brkinski vasi. Sklican je je bil zaradi popisovanja zemljišč, toda kot je po navadi, je ob koncu sestanka bilo govora tudi o drugih problemih. Kmetje so skrbeli, če se kdo in še posebej Naproza zanima za odkup sadja v jeseni, posebno sliv, ki prav dobro obetajo. Vsi so bili za to, da sliv enako kakor drugih pridelkov ne bodo prodajali raznim prekupčevalcem in špekulantom, ampak ga oddali zadrugi, ker vedo, da bo to tudi njim v korist. Zato so stari izkušeni možakarji priporočali, naj zadruga poskrbe že sedaj, da se bo lahko vse sadje prodalo pod najboljšimi pogoji in za dobro ceno, da si bodo, kmetje nekoliko opomogli in bo v korist skupnosti. Kmetje so v skrbeh, ker nimajo posode. Mnogo vasi je bilo požganih, zgoreli so tudi sodi, bačve in zaboji.

Ko govorimo o slivah, mislimo takoj na slivovko. Kadar kaže dobra letina sliv, se nekateri muzajo in vesele, češ letos pa ga bomo pili. Posebno sedaj, ko je kuha žganja po tolikih letih prosta, se je ta misel zelo ukoreninila po naših vaseh. A je zelo napačna, škodljiva in zapeljiva. Na svoje veliko veselje pa sem opazil že na sestanku in tudi v pogovoru po vaseh, da v marsikateri kmečki glavi že roji druga pametnejša misel.

Ni vse v žganju in ne teče samo slivovka iz sliv. Slive se lahko uporabijo vse koristneje. Dobro, da jih nekoliko skuhamo za domačo rabo ali za prodajo, toda nespametni bi bili, če bi mislili in se omejili le na žganjekuho.

Žalostno je videti v jeseni in vse tja do božiča, kako je v nekaterih vaseh vse pijano od ranega jutra do večera. Povsod ti ponujajo žganje, kakor da bi bilo voda. Ni mere tukaj. Koliko truda in denarja gre takrat po nepotrebnem v nič.

Pa da bi bili taki samo odrasli! Celo šolska deca prihaja ponekod pijana v šolo. To je zločin nad zdravjem naroda. Tega bi se moral vendar vsakdo zavedati.

O božiču pa slivovka kmalu zgine. Le malo je prodajo. Tedaj je cena po navadi nizka, ker je je povsod dovolj. Največ je popijejo in razlijejo. Spomladi, ko bi je košec rad popil kozarček, pa je ne dobiš več v vasi.

Donosno izvozno blago

Kaj lahko napravimo s slivami, kadar je letina dobra? Sveže lahko izvozimo. Posebno na Primorskem, v okolici Trsta lahko zalagamo tržaški trg. Kar pa sadja še ostane, ga lahko izvozimo v Avstrijo, na Dunaj in drugam.

Izvoz v tujino morajo prevzeti velika podjetja. Poskobeči morajo pravočasno za zadostno posodo, košare in zaboje za sadje ter za zadostno pažnjo pri nakladanju. Sad-

je za izvoz mora biti lepo, zdravo, prebrano. Slive morajo imeti tisti značilni beli prah na sebi. Na sadju, ki ne sme biti preveč zrelo, se ne smejo poznati odtisi prstov.

Poleg izvoza v tujino, za katerega se morajo pristojni organi že sedaj zanimati, pridejo v poštev tudi suhe slive. Pri nas in posebno v rodovitnih krajih žal še nimamo sušilnic za sadje. V gradnji je moderna sušilnica v Bitinjah v okraju Ilirska Bistrica. Potrebne so še v Brkinih, na Vipavskem in Gorškem. Posušene slive lahko shranimo in jih prodamo, kadar hočemo. Nihče jih ne bo oddal vseh, saj so vsem dobre. Kuhane radi jedo otroci in odrasli, še lažjim bolnikom ugajajo. Gospodinja pa se večkrat reši iz zadrege, če ima v shrambi nekaj suhih sliv. Bolj so koristne zdravju naših otrok kakor pa žganje.

Ker nimamo še povsod sušilnic, si jih lahko napravimo za silo. Pri sušenju je potrebno nekoliko paž-

nje in skrbi, da sadje pravilno posušimo. Nad vse moramo paziti, da ne pride dim do sliv, ker nam sicer pokvari vse sadje.

Poleg izvoza, kuhanja in sušenja lahko uporabimo slive za mezgo ali marmelado. Na Češkem je tako predelava sadja zelo razvita.

Kako otožno gledajo otroške oči v izložena okna v Trstu, kjer se jim smeje marmelada, toda težko jo visoka, za kmečke in delavske žepe nedostopna cena. In vendar ni prišla marmelada iz afriških gozdev ali prekoceanskih trustov.

Nekateri bi poskusili, a ne gre, ker ni dovolj sladkorja. Lahko pa kuhamo iz sliv marmelado tudi brez sladkorja. Češnje morajo biti zelo zrele. Za kuhanje nabereemo one, ki so bolj sladke in z dreves na osovinih legah. Kuhamo jih olupljene ali tudi ne, toda počasi. Ko so kuhane, jih precedimo in odstranimo olupke z njih. Shranimo jih v stekleni ali lončeni posodi in jih v njej pokrijemo na tanko z oljem ter posodo tesno zapremo.

Kdor si je kdaj posušil slive ali napravil marmelado za domačo rabo, se do danes še nikoli ni pokesal.

Vranduk prebit

Silen uspeh jugoslovanske mladine

V soboto dopoldne je bil na mladinski progi Samac - Sarajevo prebit veliki predor pod planico Vrandukom. Jugoslovanska mladina je v tem dosegla silen uspeh, ki mu v zgodovini ni primere. Navdušenje, ki je prevladalo na progi ob preboju Vranduka, je težko popisati. Silene vlakove na ozkotirni progi in eksplozije nabojev na sosednjih vrhovih so razglasile prvo veliko zmago združenih naporov jugoslovanske mladine na njeni drugi progi. Mladinci so zaplesali in se objemali od navdušenja, ko so minir Rudi Ravnik in za njim trije mladinci preskočili odprtino iz vzhodnega v izhodni rov v sredi pod ogromnimi kremenastimi skladi Vranduka. Ves prizor so snemali filmski operatorji in hkrati ga je opisal spiker mladinske radijske postaje na progi.

V zadnjih dneh so mladinci delali s podeseterjenim poletom. V dneh od 16. do 22. junja so prebili na obeh straneh 73,85 m skale. 22. junija so napredovali za 13,85, tri dni kasneje celo za 17,35 m. Tistega dne so na vzhodni strani predora postavili svetovni rekord v prebijanju predorov. Izvrtali so 9,5 m v globino.

Predor, ki je dolg 1528 m, so pričeli vrtati 12. marca. Računali so spočetka, da bodo gorje prevrtali v 130 dneh. Pozneje so si mladinci postavili rok: do 15. julija. Prebili pa so ga v dobrih 108 dneh. Kako velik je uspeh, ki je bil dosežen s prebojem Vranduka, pričajo naslednji primerjalni podatki o gradnji največjih evropskih predorov:

	površina spodnjega kopa	geološka sestava zemlje apnec kvarcit gnajns kremenec granit lapor	povprečno dnevno napređevanje	največje dnevno napređevanje
Simplon	6	apnec	5,7	—
Arlberg	5,5	apnec	5,4	—
Albula	5,5	apnec	5,8	9
Vranduk	8	apnec	6	9,5

Jugoslovanska mornarica

V vojni je plovni park jugoslovanske trgovinske mornarice utrpel ogromne izgube. Uničenih je bilo 60% jugoslovanskih ladij. Tako se je znašla jugoslovanska trgovinska mornarica ob osvoboditvi pred ogromnimi nalogami, ko je bilo treba prevoziti silne množine blaga in materiala za obnovo opustošene domovine. Jugoslovanska mornarica je svojo nalogo sijajno izpolnila. Čeprav je imela na razpolago 2 in pol krat manj ladij kakor pred vojno, je vendarle vzpostavila vse pomorske proge ob jugoslovanski obali. Takoj po osvoboditvi so pričeli dvigati iz morja potopljene stare ladje. Ladjedelnice so razvile silno delovanje, delavci so postali heroji požrtvovalnosti.

park zastarel, se je znašla jugoslovanska mornarica pred nujno nalogo, da ga nadomesti z modernimi ladjami in da se hkratu vsa prilagodi pridobitvam sodobne tehnike. Jugoslovija je skušala doseči gradnjo ladij tudi v tržaških ladjedelnicah. Znano je, da so ostala ta njena prizadevanja brez uspeha. Zato se je morala omejiti na sedanjo kapaciteto svojih lastnih ladjedelnic, obenem pa je pričela kupovati ladje v tujini.

Na Norveškem si je zagotovila gradnjo dveh modernih potniško-tovornih ladij, ki ji bosta dobavljeni v prihodnjih dveh letih. Ladji bosta razvijali brzino po 40 milj na uro. Nosilnost ladij bo znašala po 4100 ton. Ladji bosta dolgi po 110 m. Opremljeni bosta tudi vsaka z 8 potniškimi kabinami.

posebej omenil pomen te pobude. Dejansko so naletele na veliko zanimanje v delavskih vrstah, tako da bo treba nekateri izdati že v drugi izdaji.

Pionirska proga

Na Košutnjaku blizu Zagreba grade prvo pionirsko progo. Do 15. junija so bila vsa pripravljala dela dovršena. Proga bo merila 11 km in bo speljana od nemskega vojnega pokopališča preko slemenja Košutnjaka proti Kneževcu skozi Košutnjačko šumo. Med Kneževcem in Kijevom bodo zgradili pionirsko mesto, na Košutnjaku pa pionirsko letovišče. Na progi delajo same pionirske brigade. Po načrtu bodo progo dovršili do jeseni.

★

ZADRUŽNISTVO V JUGOSLA VIJI se naglo razvija. Tik po osvoboditvi jih je bilo še 5140. Zdaj jih je že nad 14.000. Največ zadrug je v Srbiji in sicer 6635.

Stavka na zapadu

V Ameriki se je v zadnjih dneh močno razvilo stavkovno gibanje rudarjev. Nastalo je v navalu protestov proti delavskemu zakonu senatorjev Tafta in Hartlyja. V 9 državah, med njimi tudi v Pensilvaniji in v Zapadni Virginiji, kjer pridobivajo največ ameriškega premoga, je delo obtičalo v več sto rudnikih. Zaradi tega se je produkcija silno omejila tudi v velikih jekelnarh okrog Pittsburgha. V Illinoisu v rudnikih jeklarske družbe Carnegie se je skrčilo pridobivanje premoga na 25%. Delo počiva tudi v vseh rudnikih družbe John & Lafly. Stavkovni pokret pa še narašča in se je sredi preteklega tedna dnevna produkcija premoga zmanjšala že za pol milijona ton.

Hkratu so pričeli stavkati tudi ladjedelniški delavci v New Jerseyu. Tam stavka okrog 25.000 delavcev. Vsak čas bo nastopilo stavko tudi 100.000 delavcev v ameriških pristaniščih ob atlanski in pacifiški obali ter v Mehikem zalivu.

V protest proti finančnim načrtom francoske vlade je izbruhnila v vseh rudarskih revirjih severne Francije velika stavka, ki v njej sodelujejo okrog 180.000 rudarjev. V Parizu se jim je pridružil tudi nameštinstvo nekaterih velikih trgovskih podjetij.

Zaradi terorističnih napadov na prostore Komunistične partije na Siciliji je izbruhnila preteklo sredo po vsej Italiji velika protestna stavka, ki jo je organizirala Splošna zveza dela. Zveza je objavila resolucijo, v kateri zahteva najodločnejše ukrepe, da se za prebandedništvo na Siciliji, ukinejo neofašistični tisk in stranke ter likvidira delovanje fašističnih veleposelstnikov. Pri protestni stavki je sodelovalo 6 milijonov ljudi.

V borbi proti fašizmu

Naloge svetovne sindikalne zveze

Ob zaključku svojega zasedanja v Pragi je Generalni svet Svetovne sindikalne zveze na osnovi poročila generalnega tajnika Louisa Saillanta sprejel resolucijo, v kateri obeležuje naloge zveze v bližnji bodočnosti.

Sile reakcije, pravi resolucija, so presle v vrsti držav v napad. Uničiti hočejo demokratično gibanje ljudstva in ga opehariti za sardove zmage nad nemškimi in japonskim fašizmom. Reakcija je napadla predvsem sindikate. V Grčiji, Kitajski in v Iranu so jih razpustili, njihove voditelje ostro preganjajo. Pravice delovnega ljudstva so bile v teh državah omejene. Drugod, kakor n. pr. v Južni Afriki in v ZDA si reakcija prizadeva, da bi oslabila in potem uničila sindikalno gibanje. Delovnim ljudem vsiljuje protidelavske zakone.

V takih okoliščinah pada na SSZ velika odgovornost. Njeno delovanje mora postati vse bolj učinkovito. Zveza mora mobilizirati svoje organizacije in voditi njihovo borbo proti vsem oblikam fašizma in proti vsem novim vojnim hujska-

On dobro ve, vidi in voha, da ima njegov gospodar preveč kruha, da je njegova miza vedno polna dobrot, njegove zaloge polne, da tudi njegov gospodar je in pije, govori in se oblači ter gre kamor hoče.

Narod — hlapec kapitalistične države

Ali pa sme hlapec vzeti sitemu gospodu samo kos kruha, da uteši svoj glad in glad svojih otrok? Ne sme, ker ga doleti kazen in tega ne dovoli zakon, ki je za vse enak, za gospoda in hlapca. Če bi gospod vzel kos kruha, bi bil tudi kaznovan, pa mu ni treba. Tako je tudi z narodom. Neka močna, velika država, pa tudi sploh vsaka država po današnjem kapitalističnem kovu, in majhen narod, ki pripada taki državi, sta si drug drugemu kot gospod in hlapec. Temu narodu so navidezno zajamče-

Kako je Jugoslavija rešila invalidsko vprašanje

Ze v prvem letu svojega obstoja je ljudska skupščina Jugoslavije sprejela zakon o vojnih invalidih. S tem zakonom je Jugoslavija urenila invalidsko vprašanje in se oddolžila tistim, ki so žrtvovali za svobodo svoje zdravje, in svojem onih, ki so za isti cilj žrtvovali svoje življenje. V stari Jugoslaviji pa tudi po drugih državah se je po prvi svetovni vojni invalidsko vprašanje po polzevo urejalo celih 25 let. V novi Jugoslaviji, kjer se pereči problemi naglo rešujejo, pa je ureditev invalidskega vprašanja postala nujna in neodložljiva skrb oblasti. Ljudska oblast je uvidela, da je treba takojšnje pomoči žrtvam osvobodilne vojne, da zaradi malomarnosti in počasnosti ravno tisti, ki so največ žrtvovali, ne bodo trpeli škode.

Organizacija invalidskega skrbstva

Ljudska oblast je prav zaradi tega poverila reševanje invalidskega vprašanja vojski, ker je bila mnenja, da bodo ravno tovariši padlih in onеспособljenih borcev najvestneje uredili vso zadevo. Nobenega dvoma ni, da je ravnala prav, kajti Jugoslovanska armada vestno in ekpeditivno rešuje ta problem. Pri vsakem armijskem štabu je bila osnovana invalidska komisija, sestavljena iz predsednika in dveh članov-pravnikov, ki v prvi stopnji rešuje invalidske prijave ter odloča o tem, komu se priznajo položaji vojnega invalida in kakšna stopnja invalidnosti ter kolika invalidnina. Kot pomožni organi poslujejo invalidske sekcije na sedežih okrajnih odborov, ki dajejo nasvete, pomagajo prosilcem pri

vlaganju prošenj, zbirajo potrebne dokumente ter sploh skrbje, da pridejo prošnje, opremljene z vsemi potrebnimi dokazili do invalidske komisije v rešitev. Na najvišji stopnji pa posluje pri ministrstvu narodne obrambe v Beogradu vrhovna invalidska komisija, ki bodisi sama ali na pritožbo prizadetih dokončno potrdi ali spremeni prvotno rešitev.

Komu pripada invalidnina?

Pri reševanju invalidskih stvari pomagajo tudi sodišča, ki zaslišujejo kot pričje ljudi, ki vedo kaj bistvenega o pripadnosti prosilca k posameznim vojaškim ednicam, kako je bil ranjen ali pa je padel.

Invalidski zakon šteti predvsem vse neposredne žrtve vojne in sicer one, ki so bili onеспособljeni pri opravljanju vojaške službe ali drugih dolžnosti za vojaške cilje. Zaščitno uživa torej bорец iz narodno osvobodilne vojne pa tudi organiziran aktivist, ki je delal po nalogu vojaških ednic in je bil pri tem onеспособljen. Potrebno pa je, da je onеспособljenje tako, da je danes njegova pridobitna sposobnost zmanjšana najmanj za 20%. V odstotkih se namreč meri in izraža, koliko je zmanjšana pridobitna sposobnost invalidov, ki so glede na to razdeljeni v 10 skupin. Zaščitno uživajo tudi družine padlih borcev, vdove, otroci, starši in v danem primeru tudi dedje in babice. Na prvem mestu je vdova. Otrokom pripada samostojna invalidnina le v primeru, da je mati umrla ali se ponovno poročila; starešem gredo koristi le, če padli bорец ni zapustil svoje lastne družine. Pri vsem tem je važno poudariti pravičnost, ki je vsebovana v novem jugoslovanskem invalidskem zakonu. Invalidi iz prejšnjih vojn, tako taki, ki jim je oblast že priznala svojstvo invalidov, kakor tudi na novo prijavitelji; so popolnoma izenačeni z invalidi te vojne, borci bivše jugoslovanske vojske, vojnimi ujetniki ali borci — partizani. Njih pred vojno ugotovljeni in priznani odstotki ne sposobnosti se v celoti prevzemajo in se z novimi rešitvami prevajajo le na nove invalidnine. Isto velja tudi za vdove ali starše, katerim je bila invalidnina po padlih možeh ali sinovih priznana že pred to vojno.

Koristi, ki pritečejo invalidom

Glavna korist, ki jo novi zakon o vojnih invalidih priznava osebnim invalidom in drugim upravičencem, je invalidnina, ki jo invalid mesečno prejema. Kot že omenjeno, so invalidi glede na pridobitno ne sposobnost razdeljeni na 10 skupin, po katerih se ravna tudi višina invalidnine, in sicer od 400 do 4000 din. Invalidom, ki so zaposleni in imajo stalne mesečne prejemke, ali tudi onim, ki imajo od samostojnega dela nad 1700 din mesečnega zaslužka (obrtnikom), pripada invalidnina vsake skupine v polovičnem znesku. Za invalide kmete je odločilen davek in tvori zato mejo davek v znesku 200 din. Vdovi pripada invalidnina po padlem možu, če je stara nad 40 let ali ima nedoletne otroke; cela znaša 1200 din mesečno, a se ob enakih pogojih kot pri osebnih invalidih zniža za polovico. Invalidnina pripada otrokom do 17 ali, če se šolajo, do 23. leta in znaša 1000 din. Staršem pripada invalidnina po padlem sinu le, če so nad 60 let stari in siromašni, za kar je odločilna višina letnega davka. (Mejo tvori tudi tu znesek 200 din). Tudi pod 60 let stari staršem gredo invalidski prejemki, potrebno pa je, da so za pridobitno delo ne sposobni, kar se ugotovi z uradnim zdravniškim pregledom.

Invalidi uživajo poleg invalidnine tudi druge ugodnosti; tako imajo pravico do brezplačnega zdravljenja v bolnicah in zdraviliščih, pravico do, protez in drugih pripomočkov, polovične vožnje na železnici, prednost pri sprejemanju v službe.

R. J.

Strokovna knjižnica jugoslovanskih sindikatov

Med najvažnejše prosvetne naloge, ki so si jih nadeli jugoslovanski Edinstveni sindikati, spada nedvomno dvigavanje strokovne ravni delavca, vzgajanje novih kadrov. Poleg neštetihi tečajev, ki so jih organizirali po vsej državi, so izdelali v okviru izdajateljsko-tiskarskega podjetja „Rad“ doslej že 17 priročnih strokovnih knjig.

V njih obravnavajo strokovnjaki celo vrsto posebnih strokovnih in tehnoloških vprašanj: o kovinah, betonu, prezračevanju rudniških rogov, električnih instalacijah in varjenju, o železniškem stroju, tehničnem risanju in strojništvu, o vrstah žita, o gorivih, usnju, lesu, električnih motorjih, orodju za obdelavo kovin itd.

Kolikega pomena so te knjižnice, je potrdil tudi tov. Boris Kidrič, ki je v nekem svojem predavanju

Škarje in platno

S tem dopisom izpolnim obljubo, ki sem jo vam dal z dopisom, priobčenim v tem listu 21. maja.

V prostih urah ob nedeljah in praznikih čitam poleg časopisa kakšno dobro knjigo. Včasih navzem razgovor s sosedi. Tako vidim, kaj in koliko znamo, koliko to in ono razumemo. Zdi se mi, da nam manjka še mnogo in je mnogo vprašanj, ki nam niso dovolj jasna. Saj res niso besede, kot n. pr. svoboda, demokracija, reakcija in druge po svojem resničnem pomenu tako lahke. Nismo poskusili, nismo še uživali ne enega ne drugega in ne uživamo niti danes. Prav dobro pa obetujemo reakcijo. Mnogi si to in ono razlagajo čisto po svoje, kot jim kažejo njih osebni interesi (zato so poskrbele tem-

ne sile že prej, zato skrbi reakcija tudi danes). Njih zavijanje in obračanje stvari nas samo meša.

Svoboda za gospoda in svoboda za hlapca

Kjer je gospoda, tam so neizogibno tudi hlapci. Lahko bi rekel tudi obratno: kjer so hlapci, tam je gospoda. Kjer vidimo krasne palače v privatnih rokah, so ob njih tudi podrtije (koče ali krtine) siromakov-hlapcev. Hlapec je »svobodenski«. Če hoče dela ali tudi ne, lahko svobodno menja gospodarja, se ž njim spre, godrnja, zakolne; svobodno kupi in prodaja, je in pije, če kaj ima. Z eno besedo: hlapec uživa svobodo.

Plavanje, naš najboljši šport

Kopalna sezona je že v polnem poletu. Na tisoče kopalcev mrgoli ob obalah, posebno ob nedeljah in praznikih jih je vse črno. Vse, kar leže in gre, se v vročih poletnih dneh kopa in hladi. Seveda so tudi tisti, ki gojijo plavanje kot šport, že krepko na delu in se pripravljajo na celo vrsto plavalnih prireditev. Zato se bomo v današnji številki ustavili pri pregledu plavalnega športa.

Pod pojmom plavalnega športa razumemo sledeče panoge: 1. plavanje, 2. waterpolo, 3. skoje v vodo. Pri plavanju razlikujemo tri vrste tekmovalnih slogov, in sicer: prosti slog (stil), prsno in hrbtno plavanje ter reševalno plavanje, ki sestoji v vajah v potapljanju, v reševanju in prenašanju ponesrečencev iz vode.

Plavalne proge delimo v kratke in dolge. Proge do 400 m so kratke, od 400 m dalje pa dolge. Najvažnejše in hkratu olimpijske proge plavanja so prosti slog na 100, 400 in 1500 m; hrbtno na 100 m; prsno 200 m ter olimpijska in mešana štafeta. Pri olimpijski štafeti plavajo moški 4 x 200 m, ženske pa 4 x 100 m. Pri mešani štafeti 3 x 100 m plava prvi plavec prsno, drugi hrbtno in tretji prosto.

V športnem plavanju ločimo tri faze, in sicer začetek plavanja to je start ali odziv z obrežja; obrat in spurt ali finish.

Po starosti ločimo plavalce v juniorje, otroke do 13. leta; juniorje, to so mladinci do 18. leta, in seniorje plavalce, ki so dopolnili 18. leto starosti.

Waterpolo je posebna igra z žogo, ki je podobna hazeni ali roketu. Posamezno moštvo je sestavljeno iz 7 igralcev.

Skoje v vodo pa delimo v dve vrsti, v skoje s prožne deske, ki je 1 m ali 3 m nad vodno gladino, in v skoje s stolpa, ki je visok 5 odnosno 10 m.

Prosti slog ali crawl

Marsikdo bi mislil, da je crawl moderno plavanje. Vendar pa ni na svetu nič novega in tudi crawl ne. Plavalci so ga že stari narodi. Na antičnih slikah vidimo, da so že stari Grki in Asirci poznali najmodernejši plavalni slog — crawl. Tudi danes vemo za primitivne narode (Indijance), ki plavajo neke vrste crawl. Japonci imajo veliko tradicijo v crawlu, ki sega 700 let nazaj.

V Evropo pa je crawl prvič prišel leta 1906, ko je v Hamburgu na nemškem državnem prvenstvu Avstralec Cecil Healy zbudil ogromno navdušenje s crawlom in seveda tudi zmagal v takrat fantastičnem času 1. 11. 6 na 100 m. Šest let pozneje so Evropeci na olimpiadi v Stockholmu videli prvič hrbtni crawl, ki ga je pokazal Američan Hebner, ki je premagal vse nasprotnike. Rezultati olimpiade leta 1912. v Stockholmu so bili: 100 m prosto: Kahnamoku (Amerika) v času 1.03.4; 100 m hrbtno: Hebner (Amerika) v času 1.21.4; 200 m prsno: Bathe (Nemčija) v času 3.01.8; 400 m prosto: Hodgeson (Kanada) v ča-

su 5.24.4; 1500 m prosto: Hodgeson (Kanada) v času 22.00.

Važen mejnik v razvoju crawl pa je postavil Američan Jonny Weissmüller, ki je v enem samem letu, to je od pomladi 1922. do 1923. postavil kar 21 svetovnih rekordov. Jonny Weissmüller se je tudi nepremagan unaknil iz športne arene ter dolgo časa ni mogel nihče prekositi njegovih rekordov.

Metuljkov slog ali Butterfly

Kakor v prostem slogu crawl tako je v prsnem slogu butterfly (metuljkov slog) postavil plavanje v novo dobo. Seveda je bil v začetku izredno naporen ter se z njim ni moglo preplavati več kot 50 m. Pozneje se je najmlajši plavalni slog uveljavil in danes po 12. letih — so z njim postavili že vse svetovne rekorde prsnega

Svetovni rekord:	
100 m	D. Hough (ZDA) 1.07.3 (1939)
200 m	D. Verdour (ZDA) 2.35.6 (1946)
400 m	Heine (Nemčija) 5.43.8 (1938)
500 m	Heine (Nemčija) 7.13.0 (1939)

Se nekaj o treningu

Kakor pri vsakem drugem športu in pri plavanju še bolj je vsak uspeh odvisen od pravilnega treninga. Vendar pa v tem ne smemo pretiravati. To velja predvsem za mladino. Koliko torej sme plavati deček, star 10, 11, 12 let itd., koliko deklica, koliko junior in koliko senior? Najprej splošen odgovor, ki velja za vse: Dekleta naj plavajo krajše proge kakor pa fantje, začetniki krajše od izvežbanih, mlajši krajše od starejših, vsakdo pa naj plava tako dolgo, dokler plava z lahkoto, torej do meje utrujenosti. Dvakrat na teden pa naj plava preko meje utrujenosti, da bi postal vztrajnejši in odpornejši. Seveda je naloga trenerja, da plavalce točno študira in ugotovi, koliko lahko plava poedinec.

Posebna previdnost pa je potrebna pri ženskah, in to zlasti v času spolnega dozorevanja. V tem času se dekleta ne smejo po mili volji udeleževati v nobenem športu. Pri odmerjanju treninga se

plavanja tudi one na daljše proge.

V metuljkju so izgradili sovjetski plavalni strokovnjaki, kot Butovič, Cernov in drugi povsem lastno tehniko. Sovjetski plavalci, posebno Bojčenko in Meškov sta dosegla take svetovne rekorde, kakor jih ni nihče prekoračil. Tako so sovjetski plavalni strokovnjaki preko plavalcev Bojčenka in Meškova dali svetu svoj novi in vzorni butterfly — sovjetski metuljkov slog.

Sovjetski butterfly se zelo približuje crawlu, tako da plavec, ki obvlada butterfly, odlično plava tudi crawl. Najboljši dokaz za to je sovjetski plavec Meškov, ki je v crawlu dosegel tele rezultate: 100 m prosto v času 0.58.0; 200 m prosto v času 2.08.9; 430 m prosto v času 4.45.4.

Zaradi zanimivosti si oglejmo še tabelo svetovnih in sovjetskih rekordov.

Sovjetski rekord — boljši	
Bojčenko	Meškov 1.05.4 (1941) 1.05.1 (1946)
Bojčenko	Meškov 2.29.8 (1941) 2.33.4 (1941)
Bojčenko	Meškov 5.40.0 (1946) 5.38.4 (1940)
	Meškov 7.10.6 (1940):

mora vedno upoštevati dejstvo, da se mladina razvija, da rase in da moramo naravno pri tem podpirati. Le tako se bo plavec brez škode za svoje zdravje razvil do viška svojih možnosti.

Plavec naj bo vsak dan v vodi. Sistematično pa naj trenira po 5 dni v tednu, dva dni pa naj ima prosto (četrtek in nedelja). Najprimernejši čas za trening so jutranje ure. Pri vsakem treningu naj gre plavec po dva do štirikrat v vodo in odplava svoje proge. Najprej naj vadi samo z nogami, zatem samo z rokami, nato nekaj prog za slog in odmor. Po odmoru pa naj vadi obrate in kratke sprinte, na koncu pa naj vedno plava počasni slog.

Sistem za vse tri vrste tekmovalnega plavanja je v glavnem isti.

To bi bilo v kratkem nekaj misli o plavalnem športu na splošno in o treningu. Seveda je naloga trenerja, da preštudira posameznega plavalca in nato določi individualni trening, kajti le tako bodo plavalci dosegli dobre uspehe.

Tržaške mladinske v Beogradu

Fizkulturni zlet v Beogradu

V nedeljo 22. t. m. so fizikturniki vseh jugoslovanskih republik in tudi fizikturniki Tržaškega ozemlja proslavili v Beogradu svoj fizikturni dan, praznik mladosti, zdravja in lepote ter prikazali ogromne sile jugoslovanske mladine, ki si gradi novo in lepše življenje. Na stotisoče Beograđčanov je ta dan prihitelo na ulice in bilo priča ogromni fizikturni paradi, v kateri so jugoslovanski fizikturniki izpričali svojo silno moč in doslej neslutene uspehe, ki jih dosega fizikturna. Ta ogromna fizikturna parada pa je tudi dokazala, da bo petletni gospodarski načrt v Jugoslaviji izvršen.

Ko so mimo častne tribune, kjer je bil tudi maršal Tito, prikorakali tržaški fizikturniki, je ogromno množico zajel val navdušenja. Na čelu tržaške skupine so nosili slovensko, hrvaško in italijansko zastavo z rdečo zvezdo, tržaško zastavo in tržaški grb. Sprejem, ki so ga Beograđčani priredili tržaški

mladini, je bil tako lep, poln topline in ljubezni, da ga ne bo mogel nihče več pozabiti.

Popoldne se je vršil na stadionu telovadni nastop, na katerem so nastopili z vajami na godbo »Na juriš, Hej brigade, Garibaldijevo himno in Chopinov »Briljantni valček. Po končanih vajah so Tržačani odkorakali s stadiona ob pesmi »E anche l'tram de Opéine».

Popoldanski fizikturni nastop so zaključili jugoslovanski vojaki, ki so oblikovali več krogov in peterokrako zvezdo. Iz srednjega kroga se je dvigala piramida vojakov, najvišji pa je vzdignil jugoslovansko zastavo. V istem trenutku se je na stotine zastav sklonilo proti piramidi, godba pa je zaigrala himno »Hej Slovania. Fizikturni dan je bil s tem zaključen, ljudje pa so bili očarani nad mladostjo in lepoto jugoslovanske mladine, ki se bo z vso vnemo vrgla v delo obnove za napredek fizikture.

Nabrežinci in fizikultura

Po osvoboditvi so se tudi Nabrežinci naglo znašli sredi fizikturnega dela. Posebno nogometaši in ljubitelji nogometa so se resno bavili z mislijo, da bi ustanovili lastno nogometno enajstovico, ki bi zastopala Nabrežino v bližnjem tekmovalstvu. In res se je v Nabrežini nekako ob istem času kot Zveza društev za telesno vzgojo ustanovila tudi nogometna sekcija, njena enajstovica pa je dobila ime po Nabrežini. Seveda so se morali tudi nabrežinski nogometaši boriti s stoterimi težavami: Igrišče je bilo neuporabno, opreme ni bilo. A ljubezen do športa je premagala vse težave, katerih bi se marsikdo ustrašil. Najprej so se vrgli na igrišče, ki je bilo v žalostnem stanju in nepotrebno popravila. Skupno z mladinci in mladinkami so se nogometaši vrgli udarniško na delo in ga popravili. Odprto je ostalo še vprašanje opreme, ki so ga s pomočjo nabrežinskih ljubiteljev nogometa tudi kmalu rešili.

Mlada nabrežinska nogometna enajstovica se je tedaj takoj uvrstila med tekmovalce enajstovice in se je udeležila že nogometnega turnirja, ki ga je organizirala ZDTV. Ze pri prvem aktivnem posegu na nogometnem polju so prejeli nabrežinski nogometaši in njihovi navijači prvo moralno zadoščenje, ki je obilo poplačalo njihov trud. Nabrežinska enajstovica se je plasirala v finalno tekmovalje. Seveda so nato še z večjim poletom in veseljem igrali. V okrožnem nogometnem turnirju »Coverlizza« so častno zastopali nabrežinske športne barve. V okrožnem nogometnem prvenstvu so zasedli 4. mesto, vendar pa jih je pri tekmovalju spremljala smola, če ne bi gotovo dosegli boljše mesto. Trenutno pa igra nabrežinska enajstovica v turnirju za pokal »Vatovec Zvestia«, kjer bo nedvomno zasedla eno izmed prvih mest. Enajstovica igra lep in hiter nogomet ter je tehnično dobro podkovana. Z marljivim treningom in dobrim strokovnim vodstvom bo gotovo dosegla še lepše uspehe in delala čast nabrežinski fizikturni.

Vendar pa se fizikturno društvo »Nabrežina« ne misli ustaviti samo pri nogometu. Svoje športno udejstvovanje hoče razširiti tudi na druge fizikturne panoge. Še življenju namerava zbuditi tudi ke-

šarsko sekcijo, kajti v Nabrežini je dovolj mladine, ki ljubi to vrsto športa, ki zavzema vedno širši obseg v fizikturni. Dalje misli »Nabrežina« ustanoviti tudi leko-atletsko in plavalno sekcijo.

Glavni namen in naloga fizikturnega društva pa je, dati mladini možnosti vsestranskega fizikturnega udejstvovanja ter vzbuditi med njo še več ljubezni in veselja do zdrave fizikture. Pri tem njenem vzgojnem delu ji želimo mnogo uspehov in moralnega zadoščenja.

Šport doma in po svetu

Košarka: moški: Reprezentanca dijakov-Skoljet 41:36; DSZ-Sv. Alojzij 27:23; Tomažič K-Skedenj 33:22; Sv. Marko-Opéine 2:0; Arzenal-Skorcklja 2:0. Ženske: Rinaldi-Tomažič 19:7; DSZ-Flent 24:4; Barkovlje-Revido 2:0; Col-Skorcklja 24:4.

Plavanje 100 m prosto: 1. Teroni Cesco (Trst) v času 1.11.5, 200 m prsno: 1. Predonzani Guido (Trst) v času 3.42.2, 400 m Prosto: 1. Bonetti Peter (Piran) v času 6.11.4. Tek: 1. Faidutti; 2. Tessera; 3. De Gasperi.

Kolesarstvo: 1. Stefilingo Silvio (Olimpia); 2. Sošič Emil (Opéine); 3. Kravos (Olimpia); 4. Sosič Ernest (Opéine).

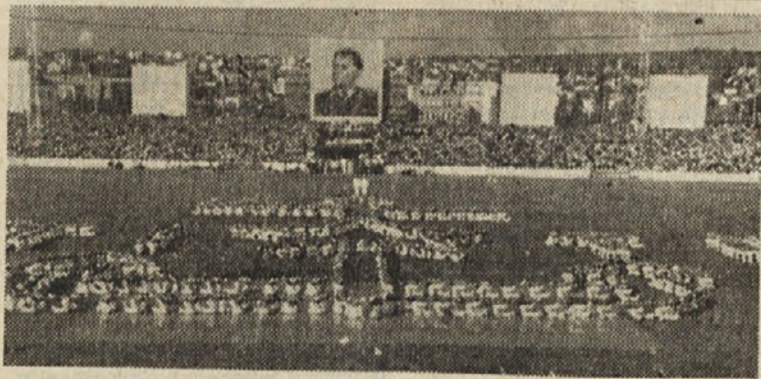
Pokrajinsko prvenstvo Krmin-Skedenj 3:0; Gaslini-Koper 4:1; Izola-Gorica 2:1.

Finale okrožnega prvenstva Rojan-Costalunga 2:1; Primorje P-Rdeča zvezda 2:1.

Vatovec pokal Tovarna strojev B-Greta 1:0; Skorklja-RojanB 1:0.

Mednarodni nogomet Madžarska-Jugoslavija 3:2. Jugoslovanska nogometna reprezentanca je doživela po lepi zmagi nad Rumunijo v nedeljo nezasluzen poraz v tekmi z madžarsko nogometno reprezentanco, ki ji je uspešno, čeprav so imeli Jugoslavlani večji del igre v svojih rokah, zabiti 8' pred koncem odločilni gol.

ZAGAR BOSTJAN
Tiska Zadruga tiskarna v Trstu
Odgovorni urednik

»Sidra jugoslovanske mornarice na fizikturnem zletnem nastopu

Škarje in platno

Tako on razume enakopravnost, tako tudi prej omenjeno svobodo in demokracijo.

Surovo nasilje in prekanjena laž

Surovo nasilje in prekanjena laž Dobro! Ampak imamo nekaj hlapcev, ki mislijo, da niso hlapci in bi radi, da bi še nadalje ostala taka svoboda, demokracija in enakopravnost. Hočejo, da bi nas še dalje bičal njihov bič. Mislijo, da mora za vedno ostati in kraljevati kapitalizem, ki res hodi, kot sem slišal ob neki priliki, po dveh nogah: ena je surovo nasilje, druga prekanjena laž. Dobro sem si zapomnil tudi besede nekega tovariša-predavatelja, ki je na množičnem sestanku dejal: »Kdor ima škarje in platno, ta vlada!« Škarje in platno pa imajo bogataši. Oni posedujejo najboljšo zemljo in jo obdelujejo s stroji, ker je ceneje in bolje.

Imajo gozdove in njih les, ki igra v gospodarstvu, posebno v industriji tako veliko vlogo. Imajo ogrom-

ne pašnike z desetisočglavo živino (n. pr. Argentina), rudnike, tvornice, prevozna sredstva, denar (kapital). Vse imajo, s čimer lahko narekujejo cene. Samo eno jim manjka: delovne roke, ki so še svobodne, tako svobodne, kot je n. pr. ribica v kozarcu vode, kos v kletki, pes na verigi.

Borba za oblast

Nad to svobodo pa je druga svoboda. Mnogo, mnogo večja, mnogo bolj pomembna in odločilna. To je gospodarska svoboda s škarjami in platnom, ki deli svobodo po mili volji in želji. Ta svoboda si svobodno podredi svobodo delovnega ljudstva.

Mi pa tarnamo: Kje so pravica, vest, poštenje, zakon? Vse je, a tako kot razumejo oni s škarjami in platnom. Vse je, a zanje. Saj to poznamo menda vsi. To poznamo, nečesa pa še ne znamo. Ne znamo namreč, da s to svobodo, demokracijo ne bomo nikoli dosegli resnično enakopravnost. Večno bomo dobivali od teh napisanih ali

tudi nenapisanih pravic samo toliko, da ne poginemo, ker če bi nas ne bilo, bi tudi gospode ne bilo.

Kdor izkorišča, noče, pa tudi ne more priznati enakih pravic onemu, ki živi. Nikoli ne bo teh priznal prostovoljno ali po svoji vesti. Bori se za oblast in sicer v prvi vrsti za gospodarsko oblast, za škarje in platno. Zato čutijo mogotci samo strah in se grozno bojijo naše enotnosti, strnjjenosti, naše organizacije. Mislim, da smo nič in vse, ničeva vejica in orjaško deblo. Ničla smo vsak zase, združeni mogočno deblo. Zato takšen krik in napadi na naše stanovske in politične organizacije. Samo združeni in enotni bomo dosegli gospodarsko svobodo, to se pravi neodvisnost od gospode! Z gospodarsko svobodo ali demokracijo bomo tudi končno spoznali, kaj pomenita demokracija in enakopravnost v političnem in kulturnem pogledu.

Zdi se mi, da sem za danes povedal dovolj. Biló bi mi v zadoščenje, če bi me bralci pravilno razumeli in kateri k temu tudi kaj dodal.

Janko Furlan